

הוועדה להכנת כללי אתיקה לחברי הכנסת

הצעה לקובץ כללי אתיקה לחברי הכנסת

- טיוטה -

דברי הסבר

1. הוועדה להכנת כללי אתיקה לחברי הכנסת מונתה על ידי יושב ראש הכנסת השש עשרה, חה"כ ראובן ריבלין, ביום כ"ו באב התשס"ג (24 באוגוסט 2003) בהרכב זה: השופט (בדימוס) פרופ' יצחק זמיר - יו"ר; השופט (בדימוס) יצחק אליאסוף; חה"כ רוני בר-און; חה"כ לשעבר עוזי ברעם, פרופ' אסא כשר; ד"ר סוזי נבות; עו"ד צבי ענבר; חה"כ לשעבר חיים קורפו; עו"ד אנה שניידר. לאחר זמן החליפה חה"כ רוחמה אברהם את חה"כ רוני בר-און, ועו"ד נורית אלשטיין החליפה את עו"ד אנה שניידר.
2. הוועדה אמורה להגיש ליו"ר הכנסת דין וחשבון שיציג, בחלק הראשון, את הנושאים שהוועדה דנה בהם ואת המלצות הוועדה, ובחלק השני את הנוסח המלא של קובץ כללי האתיקה לחברי הכנסת, שאמור להחליף את כללי האתיקה הקיימים היום.
3. הנוסח המצורף של כללי האתיקה כולל הערות שוליים משני סוגים: הסוג הראשון - הערות המציגות את הכללים הקיימים כיום או את מקור הכללים המוצעים; הסוג השני - הערות המבהירות את משמעות הכללים בדרך של פירוש או הדגמה, ובכלל זה דוגמאות מתוך החלטות של ועדת האתיקה של חברי הכנסת. כדי להקל על ההבחנה בין שני הסוגים, ההערות מן הסוג השני הודגשו בקו מתוח מתחת להערה.
4. חלק מן הכללים המוצעים ידרשו גם תיקונים בחקיקה ראשית ובתקנון הכנסת, והמלצות הוועדה לתיקונים אלה ייכללו, לפי הצורך, בדין וחשבון של הוועדה.
5. לפני שהוועדה תגיש את הדין וחשבון ליו"ר הכנסת, היא מבקשת להציג את טיוטת הכללים המוצעים בפני חברי הכנסת ובפני הציבור, ולקבל הערות לגבי הכללים המוצעים. לצורך זה מופצת טיוטת הכללים בין חברי הכנסת, והיא תפורסם גם באתר האינטרנט של הכנסת, בכתובת: www.knesset.gov.il.
6. את ההערות לטיוטת הכללים המוצעים יש לשלוח אל מרכזת הוועדה, עו"ד ארבל אסטרן (לפי הכתובת: הלשכה המשפטית, הכנסת, ירושלים, 91950, או בדואר אלקטרוני arbela@knesset.gov.il). הוועדה מבקשת לקבל את ההערות עד יום י"ט בחשוון התשס"ז (10 בנובמבר 2006). לאחר מכן תדון הוועדה בהערות שיתקבלו ותגבש נוסח סופי של הכללים.

הוועדה להכנת כללי אתיקה לחברי הכנסת

- טיוטה - *

כללי אתיקה לחברי הכנסת

* הטיוטה מופצת לקבלת הערות, לפני שהוועדה תגבש את הנוסח הסופי של הכללים המוצעים

תוכן העניינים

פרק א':	מטרה וערכים
פרק ב':	פרשנות
פרק ג':	תחולה
פרק ד':	השתתפות בעבודת הכנסת
פרק ה':	התנהגות הולמת
פרק ו':	הקשר עם הציבור
פרק ז':	עיסוק נוסף
פרק ח':	ניגוד עניינים
פרק ט':	מתנות
פרק י':	הצהרת הון
פרק י"א:	שדלנים
פרק י"ב:	תפקידים מיוחדים בכנסת
פרק י"ג:	נציב האתיקה
פרק י"ד:	ועדת האתיקה
פרק ט"ו:	תלונות וקובלנות
פרק ט"ז:	עיצומים
פרק י"ז:	שונות

פרק א': מטרה וערכים

מטרה 1. מטרתם של כללים אלה היא לטפח התנהגות ראויה של כל אחד מחברי הכנסת, בהתאם לחובת הנאמנות שלו כלפי הציבור, כדי לשפר את תפקוד הכנסת, לשמור על כבודה, להבטיח טוהר מידות ולקדם את אמון הציבור בכנסת.

ערכים¹ 2. חבר הכנסת -

(1) ימלא את תפקידו מתוך נאמנות לערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית;

(2) יקיים את החובה המוטלת עליו, כנאמן הציבור, לייצג את ציבור בוחריו באופן שישרת את כבוד האדם, קידום החברה וטובת המדינה;

(3) יקפיד לקיים את דיני המדינה, ויפעל לקדם את עקרון שלטון החוק;

(4) ישמור על כבוד הכנסת וכבוד חבריה, ינהג בדרך ההולמת את מעמדו כחבר הכנסת ויפעל לטיפוח אמון הציבור בכנסת;

(5) ימלא את שליחותו בכנסת באחריות, במסירות, ביושר ובהגינות, מתוך מחויבות למעמדו כמנהיג בחברה, וישאף לשמש דוגמה אישית להתנהגות ראויה;

(6) יימנע מאפשרות של ניגוד עניינים, ובכל מקרה של ניגוד בין טובת הכלל לבין עניין אישי יעדיף את טובת הכלל.

¹ סעיף זה (בשינויים קלים) נתקבל על ידי ועדת הכנסת, ופורסם בילקוט הפרסומים ביום ג' באדר התשס"ד - 25 בפברואר 2004 (י"פ התשס"ד, עמ' 2000), על פי המלצת הוועדה להכנת כללי אתיקה לחברי הכנסת, והוא מהווה חלק מכללי האתיקה של חברי הכנסת, הקיימים כיום מכוח סעיף 13 לחוק החסינות (להלן - כללי האתיקה הקיימים).

פרק ב': פרשנות

הגדרות

3. בכללים אלה -

"בן משפחה" - בן זוג, הורה, צאצא, אח, ובן זוג של כל אחד מאלה, לרבות בן משפחה כאמור עקב נישואין או אימוץ, וכן כל קרוב משפחה שפרנסתו על חבר הכנסת;

"דיון נוסף" - כמשמעותו בסעיף 111;

"הליך פלילי" - כמשמעותו בסעיף 7(א)(2) לחוק הכנסת²;

"ועדה" - ועדה מוועדות הכנסת, לרבות ועדת חקירה פרלמנטרית, ועדה מיוחדת או ועדה משותפת, להוציא ועדת משנה;

"ועדת האתיקה" – הוועדה שמונתה לפי סעיף 92(א);

"ועדת הקובלנות" - הוועדה שמונתה לפי סעיף 92(ג);

"חוק החסינות" - חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951³;

"חוק הכנסת" - חוק הכנסת, התשנ"ד-1994⁴;

"חוק המפלגות" - חוק המפלגות, התשנ"ב-1992⁵;

"טובת הנאה" - לרבות כסף, שווה כסף, נכס, מוצר או שירות;

"נציב האתיקה" – מי שמונה לכהן כנציב האתיקה לפי סעיף 78;

² סעיף 7(א)(2) לחוק הכנסת מגדיר הליכים פליליים כך: "החל בהגשת כתב אישום, למעט בעבירות האלה: (א) עבירת תעבורה כהגדרתה בסעיף 1 לפקודת התעבורה, למעט עבירה לפי סעיף 64א לפקודה; (ב) עבירה שנקבעה כעבירת קנס לפי כל חיקוק, שתובע לא הגיש בשלה כתב אישום; (ג) עבירה שנקבעה כעבירה מנהלית לפי כל חיקוק, שתובע לא הגיש בשלה כתב אישום." ³ ס"ח התשי"א, עמ' 228.

"קובלנה" - כמשמעותה בסעיף 104 ;

"תלונה" - כמשמעותה בסעיף 103 ;

"תמורה" - תמורה כספית או תמורה חומרית אחרת ;

"תפקיד מיוחד" - יושב ראש הכנסת, סגן ליושב ראש הכנסת, יושב ראש ועדה, ראש האופוזיציה.

- פרשנות**⁶ 4. (א) ביטוי שהוגדר בסעיף 3, משמעותו כהגדרתו, אלא אם בהקשר הנדון ניתנה הגדרה אחרת או נדרשת משמעות אחרת.
- (ב) חוק הפרשנות, התשמ"א-1981,⁷ יחול על פירוש כללים אלה, אם אין בכללים אלה הוראה אחרת או אם בהקשר הנדון נדרשת משמעות אחרת.
- (ג) הסמכות לפרש כללים אלה מוקנית לוועדת האתיקה.
- (ד) כללים אלה יפורשו ברוח המטרות והערכים של הכללים.

⁴ ס"ח התשנ"ד, עמ' 140.

⁵ ס"ח התשנ"ב, עמ' 190.

⁶ לסעיף קטן (ג) - כללי האתיקה הקיימים קובעים בסעיף 25 : "הסמכות לפרש את כללי האתיקה נתונה בלעדית בידי ועדת האתיקה."

⁷ ס"ח התשמ"א, עמ' 302.

פרק ג': תחולה

- תחולת הכללים⁸** .5 (א) כללים אלה יחולו על -
- (1) כל חברי הכנסת, לרבות חברי הכנסת המכהנים כשרים או סגני שרים ;
- (2) שרים שאינם חברי הכנסת.
- (ב) אין בכללים אלה כדי לגרוע מכללי אתיקה אחרים החלים על חברי הכנסת, שרים, סגני שרים או נושאי תפקידים אחרים בכנסת.
- הפרת הכללים** .6 הפרת כללים אלה, ובכלל זה פגיעה בערכים, או אי קיום החלטה של ועדת הקובלנות או ועדת האתיקה, היא עילה להגשת תלונה לנציב האתיקה ועילה להגשת קובלנה לוועדת האתיקה.

⁸ לסעיף קטן (א) - תחולת הכללים על שרים שאינם חברי הכנסת נובעת מסעיף 23 לחוק-יסוד: הכנסת וסעיף 15 לחוק החסינות.
לסעיף קטן (ב) - בהקשר זה ראוי לציין במיוחד את הכללים למניעת ניגוד עניינים של שרים וסגני שרים (כללי "ועדת אשרי"): י"פ התשס"ג, עמ' 1136.

פרק ד': השתתפות בעבודת הכנסת

7. מטרת פרק ד' מטרת הכללים בפרק זה היא להבטיח שחבר הכנסת, כנבחר הציבור, יתמסר למילוי שליחותו הציבורית באופן מלא.

8. הקדשת זמן לתפקיד⁹ (א) חבר הכנסת יקדיש את עיקר זמנו למילוי תפקידו בכנסת.

(ב) חבר הכנסת ישתתף בישיבות הכנסת ובישיבות ועדותיה באופן סדיר.

(ג) חבר הכנסת לא יעדר מישיבות הכנסת ומישיבות ועדותיה מעבר לתקופת ההיעדרות ללא הצדק סביר.

(ד) בכללים אלה, "תקופת היעדרות" - אחת מאלה:

(1) תקופה רצופה של חודש אחד במהלך כנס אחד של הכנסת, ולעניין זה ימי הפגרה לא יבואו בחשבון;

(2) תקופה של שישית מכלל ימי הישיבות במהלך כנס אחד של הכנסת, ואולם -

(א) לגבי סגן שר - שתי חמישיות מכלל ימי הישיבות כאמור;

(ב) לגבי שר - מחצית מכלל ימי הישיבות כאמור.

⁹ סעיף 3 לכללי האתיקה הקיימים קובע כך: "חבר הכנסת יקדיש למילוי תפקידו כחבר הכנסת את כל הזמן הדרוש לכך, ויבכר בזמן הזה את מילוי תפקידו על פני כל עיסוק אחר." סעיפים 13ד(א)(2) ו-13ד(ד)(5) לחוק החסינות קובעים איסור על היעדרות חברי הכנסת מישיבות הכנסת מעבר לתקופה מסויימת, ומסמיכים את ועדת האתיקה לשלול מחבר הכנסת שכר בגין ימי ההיעדרות ללא הצדק סביר. הכלל המוצע מאמץ הוראה זאת, ומחיל אותה גם על ישיבות של ועדות הכנסת, אך מקצר במחצית את תקופת ההיעדרות המותרת (לבד מן החרייג המתייחס לסגן שר או שר).

9. נציב האתיקה יבדוק, מדי כנס של הכנסת, את נוכחות חברי הכנסת בישיבות הכנסת ובישיבות ועדותיה; מצא נציב האתיקה כי חבר הכנסת נעדר מהישיבות מעבר לתקופת ההיעדרות, יודיע על כך לוועדת האתיקה, ורשאי הוא להגיש קובלנה בעניין זה.

פרק ה': התנהגות הולמת

10. **מטרת פרק ה'** מטרת הכללים בפרק זה היא להבטיח התנהגות ההולמת את המעמד של חבר הכנסת כמנהיג שאמור לשמש דוגמא אישית להתנהגות ראויה, ואת המעמד המיוחד של הכנסת כמוסד עליון במשטר הדמוקרטי.
11. **לבוש הולם** חבר הכנסת יופיע במשכן הכנסת בלבוש ההולם את כבוד הכנסת וכבוד חבריה.
12. **לשון הולמת** חבר הכנסת יתבטא במשכן הכנסת בלשון ההולמת את כבוד הכנסת וכבוד חבריה.¹⁰
13. **נימוס** חבר הכנסת יתנהג במשכן הכנסת בנימוס ההולם את כבוד הכנסת וכבוד חבריה, ובכלל זה יימנע משיבוש המהלך התקין של דיוני הכנסת.¹¹
14. **כבוד לעובדים ולמוזמנים** חבר הכנסת ינהג בעובדי המשכן, וכן במוזמנים לכנסת או לוועדותיה ובאורחים אחרים, בכבוד ובהגינות.
15. **מילוי הוראות היושב ראש**¹² חבר הכנסת ימלא אחר הנחיות והוראות יושב ראש הכנסת בכל הנוגע לסדר ולביטחון במשכן הכנסת, ובכלל זה בישיבות הכנסת, בנוגע לקיום תקנון הכנסת ובנוגע לעניינים אחרים הקשורים לניהול הכנסת, ובכלל זה אבטחת חבר הכנסת ואבטחת מידע.

¹⁰ ועדת האתיקה הודיעה במכתב לחברי הכנסת (ביום ו' בתמוז התשס"א - 27 ביוני 2001) כי "הוועדה רואה בחומרה מיוחדת שימוש בביטויים שיש בהם האשמת אדם פלוני ברצח, בהסתה לרצח, בהריגה, בשפיכות דמים, בגרימת מוות, בבגידה, בהשתייכות לקבוצות טרור או הכינוי 'נאצי'".

¹¹ (1) להלן דוגמה להתנהגות בלתי-אתית במשכן הכנסת: חברי כנסת אחדים, המשתייכים לשתי סיעות בכנסת, נקטו צעד של מחאה (על אי-תשלום משכורות לעובדי הרשויות המקומיות) במהלך ישיבה של הכנסת (ביום כ"ח באייר התשס"ד - 19 במאי 2004): הם פרצו למרכז האולם, צעקו והפריעו לישיבה, במשך תקופה ממושכת, סירבו לשוב למקומותיהם והיה צורך להוציאם מן האולם, ולאחר מכן גם להפסיק את הישיבה. ועדת האתיקה קבעה (ביום ג' בתמוז התשס"ד - 22 ביוני 2004) כי על חברי הכנסת להימנע מהפרות סדר קולקטיביות על מנת לשמור על כבודה של הכנסת.

(2) תקנון הכנסת מסמיך יושב ראש ישיבה לנקוט נגד חבר הכנסת צעדים שונים בגין התנהגות בלתי ראויה במהלך הישיבה, כדלקמן: ליטול מחבר הכנסת את רשות הדיבור, להורות לו לרדת מן הדוכן או להוציאו מן האולם (ר' סעיפים 69-72 לתקנון הכנסת). אם יושב ראש ישיבה נקט צעד כזה כלפי חבר הכנסת, אין בכך כדי לשלול את הסמכות של ועדת האתיקה לדון בקובלנה נגד אותו חבר הכנסת בגין התנהגות בלתי אתית לפי סעיף זה או סעיף אחר בכללי האתיקה לדון בקובלנה נגד אותו חבר הכנסת בגין התנהגות בלתי אתית לפי סעיף זה או סעיף אחר בכללי האתיקה.

¹² סעיף 2 לחוק משכן הכנסת, רחבתו ומשמר הכנסת, התשכ"ח-1968, וסעיף 5 לתקנון הכנסת עוסקים בסמכויות יושב ראש הכנסת.

- שימוש
בציוד
הכנסת¹³
16. חבר הכנסת ישתמש בציוד הכנסת באופן סביר לצורך מילוי תפקידו כחבר הכנסת.
- עוזרים
פרלמנטריים¹⁴
17. (א) חבר הכנסת לא יעסיק עוזר פרלמנטרי שהוא קרוב משפחה שלו; בסעיף זה, "קרוב משפחה" - בן משפחה וכן צאצא, אח או הורה של בן משפחה.
- (ב) חבר הכנסת יסתייע בעוזרים הפרלמנטריים שלו רק לצורך מילוי תפקידו כחבר הכנסת.
- (ג) חבר הכנסת ינחה את העוזרים הפרלמנטריים שלו ויפקח על עבודתם, כדי שימלאו את תפקידיהם על פי הדין ובהתאם לכללים אלה, בשינויים המחויבים.
- שימוש
בחסינויות¹⁵
18. חבר הכנסת יימנע משימוש בלתי ראוי בחסינויות ובזכויות המוקנות לו על פי דין כחבר הכנסת.
- התנהגות
בחקירה¹⁶
19. חבר הכנסת שנחקר על ידי שוטר או מי שנמסרו לו סמכויות של שוטר לפי כל דין, בחשד לביצוע עבירה, לא יימנע מלהשיב לשאלות החוקר מן הטעם שהתשובה עלולה להפליל אותו.

¹³ החלטת ועדת האתיקה מיום כ"ז בחשוון התשס"ה - 29 בנובמבר 2005, קובעת כי "אין לעשות שימוש בציוד הכנסת בכלל, ובמכונות הצילום בפרט, לצרכים מפלגתיים, אישיים או אחרים."

¹⁴ העסקת עוזרים פרלמנטריים לחברי הכנסת מוסדרת בפרק ה' להחלטת שכר חברי הכנסת (הענקות ותשלומים), התשס"א-2001 (בכללים אלה - החלטת שכר חברי הכנסת (הענקות ותשלומים)), שהתקבל על ידי ועדת הכנסת ופורסם ביום י"ד באדר א' התשס"ה - 23 בפברואר 2005. לפי החלטה זאת, כל חבר הכנסת רשאי להעסיק, במימון הכנסת, שני עוזרים פרלמנטריים במשרה מלאה: האחד - עוזר מנהלי; השני - עוזר מקצועי שממנו נדרשת, על פי ההחלטה, כשירות מיוחדת.

לסעיף קטן (א) - סעיף 140 להחלטה האמורה אוסר על העסקת עוזר פרלמנטרי שהוא קרוב משפחה. לסעיף קטן (ג) - סעיף 40ב להחלטה האמורה קובע כך: "העוזר הפרלמנטרי הוא עובדו של חבר הכנסת ולא של הכנסת, והוא חב לחבר הכנסת ולו בלבד חובת נאמנות כעובד למעבידו, על כל הנגזר מחובת נאמנות זו."

¹⁵ סעיף 2 לכללי האתיקה הקיימים קובע כי על חבר הכנסת להימנע משימוש בלתי ראוי בחסינויותיו ובזכויותיו כחבר הכנסת.

¹⁶ סעיף 2 לפקודת הפרוצדורה הפלילית (עדות) קובע:

"(1) קצין משטרה בדרגת מפקח ומעלה, או כל קצין אחר או סוג אחר של קצינים המורשים בכתב, בדרך כלל או במיוחד, על ידי שר המשפטים, לערוך חקירות על ביצוע עבירות, רשאי לחקור בעל פה כל אדם המכיר, לפי הסברה, את עובדותיה ונסיבותיה של כל עבירה, שעליה חוקר אותו קצין משטרה או אותו קצין מורשה אחר כנ"ל, ורשאי הוא לרשום בכתב כל הודעה, שמוסרה אדם הנחקר כך.

(2) אדם, הנחקר כך, יהיה חייב להשיב נכונה על כל השאלות, שיציג לו בשעת החקירה אותו קצין משטרה, או קצין מורשה אחר כנ"ל, חוץ משאלות שהתשובות עליהן יהיה בהן כדי להעמידו בסכנת אשמה פלילית."

* ביום כ"ג בתמוז התשס"ו - 19.7.06, אושרו בדיון המוקדם בכנסת שתי הצעות לתיקון חוק-יסוד: הכנסת בעניין הגבלת זכות השתיקה, של חברת הכנסת זהבה גלאון ושל חברי הכנסת ראובן ריבלין ועמיחי אילון. שאלה היא האם ראוי שהוועדה תדון בשאלה האם לקבוע כללי אתיקה לעניין זכות השתיקה לפני שהכנסת נקטה עמדה נוספת כלפי הצעות חוק אלה.

פרק ו': הקשר עם הציבור

20. **מטרת פרק ו'** חבר הכנסת, כנבחר ציבור, אמור לקיים קשר עם הציבור, ומטרת הכללים בפרק היא להבטיח שקשר זה יקוים באופן ההולם את מעמדו של חבר הכנסת.
21. **קשר מכובד והולם** חבר הכנסת יקיים קשר עם הציבור - אם בדרך של התכתבות, אם בהופעות מחוץ למשכן הכנסת ואם בדרך אחרת - תוך שמירה על כבוד הכנסת וכבוד חבריה ובאופן ההולם את המעמד ואת השקיפות המתבקשת מן המעמד של חבר הכנסת.
22. **תשובה למכתב**¹⁷ חבר הכנסת שקיבל מכתב אישי בנוגע לתפקידו, ובו בקשה להתייחסותו או לעשייה על ידיו, יענה למכתב, בעצמו או באמצעות עוזרו, במועד סביר.
23. **נייר מכתבים**¹⁸ חבר הכנסת רשאי להשתמש בנייר מכתבים הנושא את תוארו כחבר הכנסת, או את כותרת הכנסת או מוסד של הכנסת, או בסמל המדינה או בסמל הכנסת, רק לצורך מילוי תפקידו כחבר הכנסת.
24. **שימוש בתואר** חבר הכנסת לא ישתמש במכתביו או באופן אחר בתואר תפקידו, בקשר לעניין פרטי או לעיסוק כלשהו, אלא רק בקשר למילוי תפקידו כחבר הכנסת.
25. **שימוש בדואר**²⁰ (א) חבר הכנסת רשאי לשלוח בדואר מכתבים פטורים מתשלום, לרבות חוברות וחומר אחר, רק בעניינים הנוגעים למילוי תפקידו כחבר הכנסת.¹⁹

¹⁷ החוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות), התשי"ט-1958, קובע בסעיף 2 שאם נתבקש עובד הציבור בכתב להשתמש בסמכות שניתנה לו על פי דין, עליו להשיב למבקש בכתב בהקדם ולא יאוחר מארבעים וחמישה ימים מיום קבלת הבקשה, כפוף לחריגים מסוימים שנקבעו בחוק. ועדת האתיקה החליטה ביום כ"ד בכסלו התשס"ה - 7 בדצמבר 2004, שאף כי החובה המוטלת בחוק האמור אינה חלה על חברי הכנסת, היא ממליצה כי יושב ראש הכנסת וכן יושב ראש ועדה של הכנסת המקבל פניה הקשורה למילוי תפקידו, ישיב לפנייה תוך פרק זמן סביר, והיא מציינת לגבי כלל חברי הכנסת כי מתן מענה לפניות של אזרחים יכול להועיל לתדמית הכנסת כולה ולטיפוח אמון הציבור בה.

¹⁸ סעיף 14(א) לחוק החסינות קובע כך: "חבר הכנסת, שר וסגן שר, אסור לו להשתמש בתואר תפקידו בכל פעולה הכרוכה בעסקו או במקצועו." החלטת ועדת הכנסת מיום ט"ז באדר א' התש"ס - 22 בפברואר 2000 קובעת כך: "חבר הכנסת לא יעשה שימוש בסמל המדינה או בסמל הכנסת למטרות שאינן קשורות למילוי תפקידו כחבר הכנסת."

¹⁹ דוגמאות לשימוש ראוי בזכות לשלוח מכתבים פטורים מתשלום: תשובות לפניות מן הציבור; פניה לאנשים או גופים בקשר לעניינים שחבר הכנסת מטפל בהם במילוי תפקידו; תגובות, מאמרים וכל חומר אחר בקשר לפעילותו כחבר הכנסת; הזמנה או הודעה בדבר כנס או אירוע שבו חבר הכנסת נואם או משתתף באופן אחר.

(ב) חבר הכנסת לא ישלח בדואר ללא תשלום עיתונים, הודעות, פרסומים או פרסומת של אנשים או גופים אחרים, לרבות מפלגתו וסיעתו בכנסת.

(ג) חבר הכנסת לא יעביר את זכותו לשלוח בדואר מכתבים פטורים מתשלום לחבר כנסת אחר.

(ד) מכתב פטור מתשלום ישא על גבי המעטפה את שמו של חבר הכנסת השולח.

26. חבר הכנסת ישתמש בתקציב הקשר עם הציבור שהוא מקבל מן הכנסת, רק לצורך מילוי תפקידו כחבר הכנסת, ובהתאם לכללים שנקבעו לעניין זה בהחלטת שכר חברי הכנסת (הענקות ותשלומים), התשס"א-2001²¹;

**תקציב
הקשר עם
הציבור²²**

27. (א) חבר הכנסת לא ישתתף בפעילות מטעם גוף עסקי, ולא ייתן חסות לפעילות כאמור, שמטרתה קידום עסקים או פרסומת עסקית.

**השתתפות
בפעילות
חיצונית²³**

(ב) חבר הכנסת לא ייתן חסות לפרסום חומר בעל אופי עסקי או לאירוע בעל אופי עסקי, אם הוא ממומן באופן מלא או חלקי על ידי גוף עסקי, ולא יסייע לפרסום או לאירוע כאמור.

(ג) חבר הכנסת לא ישתתף בפעילות של גוף ציבורי, ולא ייתן חסות לפעילות כאמור, אם נראה כי יש פגם מהותי בגוף או בפעילות, או כי יהיה בכך כדי לפגוע בכבוד הכנסת או בכבוד חבריה או להעמידו במצב של ניגוד עניינים.

ועדת האתיקה קיבלה בימים ז' בחשון התשמ"ו- 22 באוקטובר 1985, י"ב בסיון התשנ"ז - 17 ביוני 1997 ו- י"ט בטבת התש"ס - 28 בדצמבר 1999 החלטות בעניין משלוח דואר פטור מתשלום. ביום כ"ו בסיון התשמ"ו - 3 ביולי 1986 הורה יו"ר הכנסת למנהל הדואר כי "מכתב מאת חבר הכנסת (פטור מתשלום) הוא מכתב אשר נמסר למשלוח על ידי חבר הכנסת אישית או שהוא נושא על גבו את חתימתו האישית של חבר הכנסת."

²⁰ לסעיף קטן (ב) - האיסור בדבר הכללת פרסומת בעלת אופי מסחרי באגרת לבחור נקבע בהחלטת ועדת האתיקה מיום כ"ה בתשרי התשס"ד - 21 באוקטובר 2003.

²¹ ק"ת התשס"א, עמ' 916.

²² סעיף 26 להחלטת שכר חברי הכנסת (הענקות ותשלומים) קובע כי התקציב השנתי הנקבע בהחלטה ניתן לחבר הכנסת לשם מילוי תפקידו כנבחר ציבור, וכי עליו להשתמש בו בזהירות הראויה ובהתאם לכללים ואמות המידה שנקבעו בהחלטה.

²³ לסעיף קטן (א) - היועץ המשפטי לממשלה הוציא הנחיה לעובדי המדינה, לרבות שרים, המטילה סייגים על מתן חסות או השתתפות בדרך אחרת בפעילויות של גופים עסקיים או ציבוריים. בין היתר ההנחיה שוללת מתן חסות או השתתפות באירועים למטרה עסקית או לצורך פרסומת מסחרית. ראו הנחיה מס' 1.1700 מיום כ"ג באייר התש"ס - 28 במאי 2000, בעניין מתן חסות וגיוס תרומות בידי עובדי ציבור.

לסעיף קטן (ב) - ביום י"א באדר ב' התשס"ה - 22 במרס 2005 קיבלה ועדת האתיקה החלטה בעניין חוברות ומגזינים חגיגיים לציון פעילות ציבורית של שר או חבר הכנסת. אולם חבר הכנסת רשאי להכין ולשלוח לאחרים חומר כתוב המציג את פעילותו הציבורית ולממן זאת מתקציב הקשר שלו עם הציבור.

חבר הכנסת ינהג ביחסיו עם עיתונאים באופן אמין, אחראי והוגן.	.28	הקשר עם עיתונאים
חבר הכנסת לא יגלה מידע שנמסר לו בתוקף מילוי תפקידו כחבר הכנסת ושגילוי אסור על פי כל דין.	.29	מידע שגילוי אסור
(א) בסעיף זה, "רשות ציבורית" - משרד ממשלתי, רשות מקומית, תאגיד שהוקם על פי חוק, חברה ממשלתית וחברה עירונית.	.30	פנייה לרשות ציבורית
(ב) חבר הכנסת המבקש לפעול אצל רשות ציבורית למען גוף או אדם מסוים, לא יפנה במישרין אל עובד הרשות הציבורית בשום שלב של הטיפול, אלא יפנה את הבקשה בכתב אל המנהל הכללי של הרשות הציבורית; במסגרת הפניה, חבר הכנסת ייתן דעתו גם לשאלה האם מדובר בתופעה רווחת, שראוי להפנות אליה את תשומת הלב של הרשות הציבורית במגמה לשפר את המצב באופן כללי.		
(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב), חבר הכנסת לא יפנה בקשה לרשות ציבורית בעניינים אלה -		
(1) הליך פלילי בעניינו של גוף או אדם מסוים, לרבות חקירה בקשר להליך כאמור, או כל הליך אחר התלוי ועומד בפני ערכאה שיפוטית;		
(2) מכרז מטעם רשות ציבורית לביצוע עסקה בטובין או במקרקעין, או לביצוע עבודה או לרכישת שירותים;		
(3) בקשה לקבלת זכיון, רשיון או היתר;		
(4) בקשה לקבלת תמיכה כספית או טובת הנאה עסקית אחרת.		
חבר הכנסת לא יפנה בקשה לבית משפט או לערכאה שיפוטית אחרת בעניינו של גוף או אדם מסוים; אין בכך כדי למנוע מחבר הכנסת להגיש בעבור עצמו תובענה או עתירה, להתגונן מפני תובענה או עתירה, או למסור עדות בפני בית משפט או ערכאה שיפוטית אחרת.	.31	פנייה לערכאה שיפוטית

פרק ז': עיסוק נוסף

מטרת פרק ז' 32. מטרת הכללים בפרק זה היא להבטיח שחבר הכנסת יתמסר למילוי תפקידו בכנסת וימנע ממצב של ניגוד בין תפקידו כחבר הכנסת לבין עיסוק אחר, ובכך גם ישמור על אמון הציבור בכנסת.

הגדרות²⁴ 33. בפרק זה -

"עיסוק" - לרבות עיסוק במשלח יד או במסחר, באופן קבוע או חד פעמי, על ידי חבר הכנסת בעצמו או בשיתוף עם אחר, ובכלל זה עובד או שלוח, וכן ייצוג של אדם או גוף, ייעוץ לו או שדלנות למענו;

"עיסוק נוסף" - כל עיסוק בנוסף למילוי תפקידו כחבר הכנסת.

איסור עיסוק נוסף²⁵ 34. חבר הכנסת לא יעסוק בעיסוק נוסף.

עיסוק מותר²⁶ 35. על אף האיסור לעסוק בעיסוק נוסף, מותר לחבר הכנסת -

(1) לפעול, ללא קבלת שכר, במסגרת מפלגה;

²⁴ סעיף 13א(א) לחוק החסינות כולל הגדרה של "עיסוק נוסף".

²⁵ סעיף 13א(א) לחוק החסינות אוסר עיסוק "בכל עסק או בכל עיסוק נוסף". נראה כי הביטוי "עסק" אינו מוסיף, ולכן אפשר לוותר עליו. כמו כן, סעיף 13א(א) קובע חריג: "למעט עיסוק בהתנדבות וללא תמורה". חריג זה מופיע להלן, במסגרת סעיף 35 לכללים, ולכן אין בו צורך כאן.

²⁶ סעיף 13א(ג) לחוק החסינות קובע סייגים לאיסור בדבר עיסוק נוסף. לפסקה (1) - סעיף 13א(ד) לחוק החסינות קובע כי לא יראו כעיסוק נוסף פעילות במסגרת הסיעה או המפלגה. סעיף זה מדבר על פעילות, לא רק בתוך מפלגה, אלא גם במסגרת סיעה; אך נראה שפעילות במסגרת סיעה מותרת ממילא, כיוון שהיא נעשית במילוי התפקיד בכנסת, ולכן אין זה דרוש או ראוי לציין זאת כאן. כמו כן, פעילות במסגרת המפלגה כוללת גם פעילות מטעם המפלגה.

סעיף 13א(ד) לחוק החסינות, המתנה את הפעילות המפלגתית בכך שחבר הכנסת אינו מקבל שכר עבור פעילות זו, מוסיף שחבר הכנסת רשאי לקבל מן המפלגה או הסיעה, לצורך פעילות זאת, משרד, שירותי משרד, רכב ונהג. אולם, על פי סעיף 18 להחלטת שכר חברי הכנסת (הענקות ותשלומים), אם מפלגה או סיעה העמידה לרשות חבר הכנסת רכב לצורך פעילות זאת, החזר הוצאות הרכב המשולם על ידי הכנסת יועבר, לא לחבר הכנסת, אלא למפלגה או לסיעה לפי העניין. כמו כן, על פי החלטה של ועדת האתיקה מיום כ' בשבט התשנ"ז - 28 בינואר 1997, חבר הכנסת אינו רשאי לקבל מן המפלגה השתתפות בדמי שכירות של דירה המשמשת אותו למגורים. לפסקה (2) - סעיף 13א(א) לחוק החסינות אוסר עיסוק נוסף "למעט עיסוק בהתנדבות וללא תמורה".

- (2) לקבל על עצמו עיסוק בהתנדבות וללא תמורה²⁷;
- (3) להיות בעלים של נכס, לרבות מניות בתאגיד, או לקבל הכנסה מנכס²⁸;
- (4) לקבל תמורה, בשיעור המקובל, בשל זכותו בקניין רוחני²⁹;
- (5) לקבל תמורה, בשיעור המקובל, עבור מאמר בעיתון או בכתב עת אחר או עבור הרצאה בישראל;
- (6) להיות חבר בקיבוץ, מושב שיתופי או כל אגודה שיתופית להתיישבות.

36. על אף ההיתר לעסוק בעיסוק מותר, חבר הכנסת לא יעסוק בעיסוק כזה אם יש בו או צפוי להיות בו אחד מאלה:

סייגים לעיסוק מותר³⁰

- (1) פגיעה בכבוד הכנסת או בכבוד חבריה, במעמדו של חבר הכנסת או בחובותיו כחבר הכנסת, לרבות החובה להקדיש למילוי תפקידו בכנסת את עיקר זמנו³¹;
- (2) חשש של ניצול לרעה של המעמד של חבר הכנסת או השגת יתרון אישי בשל היותו חבר הכנסת;
- (3) אפשרות של ניגוד עניינים בין העיסוק הנוסף לבין תפקידו

²⁷ (א) להלן דוגמאות לתמורה אסורה במסגרת עיסוק בהתנדבות: העמדת משרד או שירותי משרד לרשות חבר הכנסת לצרכיו הפרטיים, וכן העמדת רכב לרשות חבר הכנסת באופן שיוכל לשמש אותו גם לצרכיו הפרטיים. (ב) להלן דוגמאות לעיסוק בהתנדבות: מתן הרצאה, או השתתפות בדיון, במוסד להשכלה גבוהה או מטעם מוסד כזה; השתתפות בפעילות של עמותה בתחום התרבות או הדת. (ג) ההיתר לפעול בהתנדבות וללא תמורה ולפעול במסגרת מפלגה כפוף לאיסור לכהן בתפקיד נבחר או בתפקיד ניהולי בגוף ציבורי או בתאגיד פרטי (להלן - סעיף 37) ולאיסור למלא תפקיד מטעם הממשלה או גוף אחר בשירות הציבורי (להלן - סעיף 38).

²⁸ בין היתר, חבר הכנסת רשאי לקבל הכנסה עבור מכירה או השכרה של מוניטין של עסק, כגון משרד לעריכת דין, ובלבד שמדובר בסכום קבוע שאינו תלוי בהכנסות השוטפות של העסק.

²⁹ כגון: יצירה ספרותית, דרמטית, מדעית, מוסיקלית או אמנותית.

³⁰ סעיף 13א(ב) לחוק החסינות קובע סייגים לעיסוקים מותרים. לפסקה (4) - פסקה זאת רחבה יותר מסעיף 13א(ב)(4) לחוק החסינות האומר כך: "ייצוג משפטי של בעל דין בהליך משפטי שבו אחד מבעלי הדין הוא המדינה." ועדת האתיקה, בהחלטה מיום כ"ט בכסלו התשנ"ז - 10 בדצמבר 1996, אסרה על חבר הכנסת, הפעיל בגוף מסוים, במסגרת עיסוק מותר, ייצוג או ניהול משא ומתן מטעם אותו גוף בפני רשות ממשל.

³¹ לדוגמה, חבר הכנסת אינו רשאי לקבל על עצמו משרה מלאה של מרצה באוניברסיטה, אף ללא תמורה, בשל הזמן הנדרש לכך. לעומת זאת, חבר הכנסת רשאי לתת הרצאת אורח באוניברסיטה או במוסד אחר. בשל אותה סיבה, חבר הכנסת אף אינו רשאי להיות סטודנט מן המניין באוניברסיטה, למעט סטודנט בתוכנית מיוחדת באישור ועדת האתיקה.

(4) ייצוג משפטי, או ניהול משא ומתן עסקי, מטעם גוף או אדם אחר.

37. **תפקיד נבחר או ניהולי** חבר הכנסת לא יכהן, בין בתמורה ובין שלא בתמורה, בתפקיד נבחר או בתפקיד ניהולי בגוף ציבורי או בתאגיד פרטי, להוציא מפלגה.³²

38. **תפקיד מטעם גוף ממשלתי או ציבורי** חבר הכנסת לא יקבל על עצמו מינוי לתפקיד, בין בתמורה ובין שלא בתמורה, על ידי הממשלה, שר, סגן שר או נושא משרה בשירות המדינה או בשירות הציבורי, ולא ימשיך למלא תפקיד כזה לאחר שנבחר לכנסת.³³

39. **תקופת מעבר לחבר כנסת חדש³⁴** (א) מי שנבחר כחבר הכנסת, ולא כיהן כחבר הכנסת ערב בחירתו, יסיים בהקדם כל עיסוק קודם שהיה לו ; חבר הכנסת כאמור לא יקבל על עצמו לפעול בעניין חדש במסגרת העיסוק הקודם, אלא יפעל רק לסיום הטיפול בעניינים קיימים במסגרת אותו עיסוק.

(ב) האיסור על עיסוק נוסף של חבר הכנסת ייכנס לתוקף בתום חודשיים מיום תחילת הכהונה של חבר הכנסת (בסעיף זה - תקופת המעבר).

(ג) ועדת האתיקה מוסמכת, על יסוד בקשה מנומקת בכתב מאת חבר

³² כיום קיימות הוראות אחדות האוסרות על חבר הכנסת לכהן בתפקיד נבחר או בתפקיד ניהולי בגופים שונים. סעיף 1א13 לחוק החסינות אוסר על חבר הכנסת לכהן כנבחר ציבור בגוף ציבורי, שלפי ההגדרה בסעיף זה הוא אחד מהגופים המנויים בתוספת לחוק, והם: רשות מקומית, מועצה דתית, ההסתדרות הכללית החדשה, הסתדרות העובדים הלאומית וההסתדרות הציונית העולמית; סעיף 14א(א) לחוק החסינות אוסר על חבר הכנסת לשמש בתפקיד ניהולי, אף שלא בתמורה, בכל גוף המקבל הקצבה ייחודית מאוצר המדינה; וסעיף 13 לכללי האתיקה הקיימים קובע כי "חבר הכנסת לא יהיה חבר במועצת המנהלים של תאגיד שהוקם על פי דין או של גוף ממשלתי".

הכלל המוצע רחב יותר מהוראות אלה, שכן הוא כולל כל גוף ציבורי (ללא הגדרה של גוף כזה) וכן גם כל תאגיד פרטי. בין היתר הוא אוסר, לדוגמא, כהונה כיושב ראש של ארגון עובדים או של ועד עובדים, או כחבר בהנהלה של מושב או קיבוץ, או כדירקטור בחברה ממשלתית, בחברה ציבורית (למשל, הקרן הקיימת לישראל) או אף בחברה פרטית.

בהקשר זה ראוי לציין כי ועדת האתיקה, שדנה במשמעות האיסור שנקבע בסעיף 14א(א) לחוק החסינות לשמש בתפקיד ניהולי בכל גוף המקבל הקצבה ייחודית, החליטה (ביום י"ט בתמוז התשנ"א - 1 ביולי 1991) כי רואים כל חבר של ועדה בעמותה כמי שמשמש בתפקיד ניהולי בעמותה.

הפעילות המותרת במפלגה, כאמור בסיפה לסעיף, כוללת גם פעילות בקשורים במפלגה, כאמור בסעיף 21 (ד) לחוק המפלגות: עיתונים או כתבי עת של המפלגה, ופעילות חינוך תנועתית.

³³ החלטת ועדת האתיקה מיום י' בסיון התשמ"ו - 17 ביוני 1986 קבעה איסור על חבר הכנסת לקבל מינוי לתפקיד, בשכר או שלא בשכר, מטעם הממשלה או שר או נושא משרה בשירות המדינה, אלא אם כן מצאה ועדת האתיקה טעם מיוחד לאשר את המינוי.

כך, לדוגמא, חבר הכנסת אינו רשאי לקבל מינוי של יושב ראש מועצת הרשות למלחמה בסמים, חבר המועצה להשכלה גבוהה או ראש או חבר של מועצה ממונה ברשות מקומית.

האיסור לא יחול על משלחות של המדינה, שלגביהן הכנסת או מוסד ממוסדותיה הם שקובעים מי הם חברי הכנסת שישתתפו במשלחות, וכן על נסיעה לחו"ל לפי בקשת שר או סגן שר לפי סעיף 54(ו).

³⁴ סעיף 13 לחוק החסינות, הקובע את האיסור על עיסוק נוסף, כולל בסעיף קטן (ה) הוראה לעניין תקופת המעבר, כדלקמן: "סעיף זה לא יחול בתקופה של ששת החודשים הראשונים לכהונתו של חבר הכנסת, ובלבד שערב אותה תקופה לא כיהן כחבר הכנסת".

הכנסת, להאריך את תקופת המעבר לתקופה שתקבע, ובתנאים שתקבע, בהתחשב בנסיבות המקרה, ובלבד שהתקופה שתקבע לא תעלה על ארבעה חודשים נוספים.

(ד) בתקופת המעבר, אף אם הוארכה, יחולו על חבר הכנסת כל הסייגים המפורטים בסעיף 36.

פרק ח': ניגוד עניינים

מטרת פרק 40. מטרת הכללים בפרק זה היא למנוע קיום מצב של ניגוד עניינים, כיוון ש'ח' שמצב כזה עלול לפגוע בשיקול הדעת של חבר הכנסת, בטובת הציבור ובאמון הציבור בכנסת.

הגדרות 41. בפרק זה -

"ועדה" - לרבות ועדת משנה;

"ניגוד עניינים" - מצב שיש בו ניגוד או אפשרות של ניגוד בין מילוי תפקידו של חבר הכנסת לבין עניין אישי או עניין מוסדי;

"עניין אישי" - טובת הנאה, ישירה או עקיפה, של חבר הכנסת, בן משפחתו או חבר בני אדם העוסק בפעילות עסקית שחבר הכנסת קשור עמו, למעט עניין הנוגע למפלגתו או למגזר שהוא משתייך אליו, כגון מקצוע, קהילה, עדה או אזור מגורים, אלא אם כן עניין זה עשוי להביא לחבר הכנסת באופן אישי טובת הנאה ממשית;³⁵

"עניין מוסדי" - עניין שיש לחבר הכנסת בתפקודו או בהצלחה של גוף ציבורי או פרטי שחבר הכנסת קשור עמו, למעט עניין הנוגע למפלגתו או למגזר שהוא משתייך אליו, כגון מקצוע, קהילה, עדה או אזור מגורים, אלא אם כן עניין זה עשוי להביא לחבר הכנסת באופן אישי טובת הנאה ממשית.³⁶

ליוזמה³⁷ 42. חבר הכנסת לא ייזום דבר, בכנסת או מחוץ לכנסת, במישרין או בעקיפין, בנושא שבו הוא מצוי בניגוד עניינים, ולא יהיה שותף ליוזמה כזאת.

³⁵ סעיף 1 לכללי האתיקה הקיימים כולל הגדרה של "עניין אישי".
כך לדוגמה חבר הכנסת שהוא עורך דין אינו מנוע מלהשתתף בדיון או בהצבעה בוועדת החוקה חוק ומשפט על הצעת חוק לעניין שכר הטרחה של עו"ד וחבר הכנסת שהוא חבר קיבוץ אינו מנוע מלהשתתף בדיון או בהצבעה בוועדת הכספים בעניין תעריפי המים לחקלאים.

³⁶ ביום י' בתמוז התשס"ד - 29 ביוני 2004 החליטה ועדת האתיקה כי על חבר הכנסת שבבעלותו תחנות תדלוק, להימנע ממעורבות ומהצבעה בוועדות הכנסת בנושאים מסוימים הנוגעים למשק הדלק, שכן עשויה לצמוח לו טובת הנאה מנושא הדיון.

³⁷ סעיף 5(ב) לכללי האתיקה הקיימים אוסר על חבר הכנסת לייזום דבר שיש לו בו עניין אישי או להיות שותף ליוזמה כזאת.

43. חבר הכנסת לא ישתתף בהצבעה המתקיימת בוועדה על נושא שבו הוא מצוי בניגוד עניינים. **הצבעה בוועדה**³⁸
44. (א) חבר הכנסת המבקש להשתתף בדיון על נושא מסוים במליאת הכנסת או בוועדה, או בהצבעה במליאה, והוא מצוי בניגוד עניינים באותו נושא, ימסור מראש ליושב ראש הכנסת או ליושב ראש הוועדה, לפי העניין, הודעה בדבר ניגוד העניינים המנמקת את בקשתו להשתתף בדיון או בהצבעה; חבר הכנסת יעביר העתק מההודעה לנציב האתיקה.
- (ב) יושב ראש הכנסת או יושב ראש הוועדה שקיבל את ההודעה, יודיע על כך למליאה או לוועדה, לפי העניין, לפני השתתפותו של חבר הכנסת בדיון או בהצבעה, והוא רשאי לחייב את חבר הכנסת עצמו למסור את ההודעה למליאה או לוועדה, לפי העניין.
45. חבר הכנסת לא יעשה שימוש, בין במישרין ובין בעקיפין, בידיעה מוקדמת, או בידיעה סודית, או בכל ידיעה אחרת שהגיעה אליו במילוי תפקידו, ושאיננה נחלת הכלל, למען עניין אישי או עניין מוסדי שלו או של אדם אחר. **שימוש בידיעות**⁴⁰
46. חבר הכנסת לא ירכוש ולא יקבל נכס ציבורי, בין במישרין ובין בעקיפין, מלבד רכישה או קבלה של נכסים הנמכרים או הנמסרים בדרך אחרת לציבור, על פי עקרונות כלליים ומוגדרים מראש, ואשר לציבור אפשרות שווה לרכשם או לקבלם; לעניין זה, "נכס ציבורי" - נכס של המדינה, רשות מקומית, תאגיד המוקם על פי חוק, חברה ממשלתית או עירונית. **רכישת נכסים ציבוריים**⁴¹

³⁸ סעיף 6 לכללי האתיקה הקיימים אוסר על חבר הכנסת להשתתף בהצבעה בוועדה בנושא שיש לו בו עניין אישי.

³⁹ סעיף 6 לכללי האתיקה הקיימים עוסק בחובת גילוי בדבר עניין אישי בדיון או בהצבעה.

⁴⁰ סעיף 7 לכללי האתיקה הקיימים אוסר על ניצול ידיעות למען עניינו האישי של חבר הכנסת או למען עניין חומרי של אדם אחר.

⁴¹ סעיף 8 לכללי האתיקה הקיימים אוסר על רכישת נכסי המדינה אלא אם כן לציבור אפשרות שווה לרכשם. הוראה מקבילה נמצאת בהנחיות היועץ המשפטי לממשלה - הנחיה מס' 2.1101.

פרק ט': מתנות⁴²

מטרת פרק ט' 47. ההגבלות על קבלת מתנות המוצעות לחבר הכנסת בשל היותו חבר הכנסת, כפי שנקבעו בפרק זה, מכוונות להבטיח טוהר מידות, למנוע מראית עין של השפעה בלתי ראויה על חבר הכנסת ולשמור על אמון הציבור בכנסת.

הגדרות 48. בפרק זה -

"ועדת מתנות" - הוועדה שמונתה לפי סעיף 55;

"מתנה" - הקניית נכס או טובת הנאה אחרת, שלא בתמורה.⁴³

מתנה אסורה⁴⁵ 49. חבר הכנסת לא יקבל, במישרין או בעקיפין, עבור עצמו או בן משפחתו או אדם אחר המקורב אליו⁴⁴, מתנה המוצעת בשל היותו חבר הכנסת (בפרק זה - מתנה אסורה).

סייג לאיסור⁴⁶ 50. אלה לא ייחשבו מתנה אסורה:

⁴² חוק שירות הציבור (מתנות), התש"ס-1979 (להלן - חוק המתנות), מטיל איסור כללי על עובד הציבור לקבל מתנה שניתנה לו באשר הוא עובד הציבור. השאלה האם חוק זה חל גם על חברי הכנסת טרם הוכרעה. אולם החוק מגדיר את עובד הציבור, שעליו חל החוק, באופן רחב, שלכאורה הוא כולל גם את חברי הכנסת. זאת ועוד, לדעת היועץ המשפטי לממשלה, וכן גם לדעת היועצת המשפטית לכנסת, חוק זה חל גם על חברי הכנסת, ונראה שגם בית המשפט העליון נוטה לדעה זאת (ראו בג"ץ 10339/05 עמותת אומ"ץ נ' היועצת המשפטית לכנסת ואח', ניתן ביום י"ז בשבט התשס"ו - 15 בפברואר 2006). מכל מקום, גם אם אין החוק חל על חברי הכנסת, מבחינה עניינית ראוי שהאיסור החל בעניין זה על כל עובדי הציבור יחול גם על חברי הכנסת. לפיכך נקבעו בכללי האתיקה, בפרק על מתנות, הסדרים השאובים מבחינה עניינית מחוק המתנות. עם זאת, אם ייקבע באופן מוסמך כי חוק המתנות חל גם על חברי הכנסת, בכל מקרה של אי התאמה בין ההוראות של חוק המתנות לבין ההוראות של כללים אלה, הוראות החוק גוברות.

⁴³ (א) תמורה סמלית או תמורה מזערית, או תמורה שהיא בלתי סבירה בנסיבות המקרה, אינה בגדר תמורה.

(ב) טובת הנאה כוללת, בין היתר, את אלה:

(א) תלושי קניה ומתנות לחגים או לציון אירועים מיוחדים;

(ב) כרטיסים או הזמנות לאירועים או למתקנים שהציבור נכנס אליהם בתשלום, כגון מתקני ספורט וביילוי,

(ג) חדרי כושר, בתי מלון, מסעדות, מוזיאונים, הצגות, קונצרטים וכיוצא באלה;

(ד) הנחות בקשר לרכישת מוצר או קבלת שירות מעבר להנחה המקובלת לגבי כלל הציבור, או שדרוג מוצר או שירות מעבר למקובל לגבי כלל הציבור, כגון, החלפת מכשיר טלפון נייד מעבר למוצע לכלל הציבור;

(ה) השתלמות על חשבון גופים עסקיים;

(ו) אפשרות של שימוש במשרד או קבלת שירותי משרד על חשבון גופים חיצוניים לכנסת.

הגדרה זאת נקבעה בהחלטה של ועדת האתיקה בעניין קבלת מתנות וטובות הנאה מיום ל' בשבט התשס"ב - 12 בפברואר 2002 (להלן - החלטת ועדת האתיקה בעניין מתנות). אותה החלטה כוללת גם (בשינויי נוסח קלים) את פסקאות (א) עד (ד) בהערת השוליים. פסקה (ה) הוספה על ידי הוועדה.

⁴⁴ עוזרו הפרלמנטרי של חבר הכנסת נחשב אדם המקורב אל חבר הכנסת.

⁴⁵ החלטת ועדת האתיקה בעניין מתנות אוסרת על חבר הכנסת לקבל טובת הנאה בקשר למילוי תפקידו או בשל היותו חבר הכנסת.

⁴⁶ החלטת ועדת האתיקה בעניין מתנות קובעת בסעיף ג' סייגים לאיסור קבלת טובת הנאה.

- (1) מתנה קטנת ערך וסבירה שניתנה לפי הנהוג בנסיבות העניין;⁴⁷
- (2) מתנה שניתנה על ידי חברי הכנסת או עובדים בכנסת;⁴⁸
- (3) סיוע מקצועי הניתן לחבר הכנסת בקשר למילוי תפקידו בכנסת; אולם, אם ניתן הסיוע על בסיס קבוע או מתמשך או אם מדובר בייצוג חבר הכנסת בפני בית המשפט, לא יהיה חבר הכנסת רשאי לקבלו אלא אם כן ועדת האתיקה אישרה זאת מראש;⁴⁹
- (4) השתתפות באירוע, לרבות כינוס או השתלמות, כאשר ההשתתפות כרוכה בתשלום, אם מדובר באירוע רשמי, או אירוע שהכנסותיו מיועדות למטרה ציבורית, או אירוע בעל אופי לימודי או תרבותי שחבר הכנסת משתתף בו כמרצה או כמתדיין, או אירוע אחר אשר בהזמנה לאירוע צוין כי חבר הכנסת הוא אורח כבוד.⁵⁰

(א)	51.	החזרת מתנה אסורה
חבר הכנסת שקיבל מתנה אסורה, יחזירה מיד למי שנתנה.		
(ב)		
אם בנסיבות המקרה אין אפשרות להחזיר את המתנה למי שנתנה, או אין זה ראוי לעשות כן, ימסור חבר הכנסת את המתנה לכנסת, באמצעות נציב האתיקה, בתוך חמישה עשר ימים מיום שנתקבלה או מיום שנודע לו עליה, והיא תקום לקניין הכנסת.		
(ג)		
אם אין במתנה קניין, כגון שירות שנתקבל, ישלם חבר הכנסת לכנסת את שווייה או, אם השווי אינו ידוע, את השווי כפי שייקבע על ידי ועדת המתנות.		

⁴⁷ דוגמה למתנה כזאת: מתנה בעלת ערך סמלי בלבד, הניתנת לשם פרסומת או מתוך נימוס, כגון לוח שנה או עט פשוט.

⁴⁸ דוגמה למתנה כזאת: מתנה שנהוג לתתה לרגל מאורע חגיגי, כגון יום הולדת או חתונה.

⁴⁹ ועדת האתיקה תיתן את דעתה בהקשר זה, בין היתר, לשיקולים הבאים: התועלת הצפויה למילוי התפקיד של חבר הכנסת או לעבודת הכנסת, החשש מפני ניגוד עניינים או פגיעה בטוהר המידות, אופי היחסים בין חבר הכנסת לנותן השירות, השמירה על כבוד הכנסת וחבריה. ועדת האתיקה רשאית להתנות מתן אישור על בסיס קבוע או מתמשך בתנאים, כגון, שנותן הסיוע לא יציג את עצמו בפומבי כיועץ לחבר הכנסת. אישור שניתן על ידי ועדת האתיקה יהיה פומבי.

⁵⁰ (1) דוגמאות לאירועים רשמיים: אירוע לציון יום העצמאות, לזכרו של מנהיג לאומי או לציון מאורע בתולדות המדינה; דוגמה לאירוע שהכנסותיו מיועדות למטרה ציבורית: מופע של אומנים שהכנסותיו מוקדשות למטרת רווחה, סעד, חינוך או בריאות; דוגמה לאירוע בעל אופי לימודי או תרבותי: כנס של לשכת עורכי הדין או יום עיון מטעם עמותה ציבורית; דוגמה לאירוע פומבי שבו חבר הכנסת צוין בהזמנה כאורח כבוד: אירוע ספורט או תרבות.

(2) ביום י"ט בחשוון התשס"ו - 21 בנובמבר 2005 פורסמה הנחיית היועץ המשפטי לממשלה בעניין "קבלת הזמנות וכרטיסים למופעים ואירועים" - הנחיה מס' 1.1709. סעיף 13 להנחייה עוסק באירועים שאליהם מוזמן עובד הציבור ואינם בגדר טובת הנאה, בדומה לאמור בפסקה (4).

(ד) חבר הכנסת המוסר לכנסת מתנה שקיבל, או משלם לכנסת את שווי המתנה, יצרף הודעה הכוללת פרטים אלה: השם ופרטים אישיים של נותן המתנה, המועד והנסיבות של קבלת המתנה, תיאור המתנה והשווי המשוער של המתנה.

תרומות לצורך בחירות 52. חבר הכנסת שהוא מועמד בבחירות מקדימות, כהגדרתן בסעיף 28א לחוק המפלגות, רשאי לקבל תרומות לצורך הבחירות, בהתאם להוראות החוק האמור.

עזרה רפואית והוצאות משפטיות 53. (א) חבר הכנסת רשאי לאסוף תרומות למימון עזרה רפואית עבורו או עבור בן משפחתו, או תרומות למימון הוצאות משפטיות עבורו, אם קיבל לכך אישור מראש מאת ועדת האתיקה, לאחר שמצאה כי קיים צורך מיוחד המצדיק איסוף תרומות.⁵¹

(ב) אישרה ועדת האתיקה איסוף תרומות, תוקם לצורך זה עמותה, שהרכבה יאושר על ידי ועדת האתיקה; העמותה תאסוף תרומות בדרך ההולמת את כבוד הכנסת וכבוד חבריה.

(ג) העמותה תנהל פנקס שוברי קבלות; בכל קבלה שתוציא יירשם שם התורם וסכום התרומה.

(ד) התרומות שנאספו ישמשו רק למטרה שעבורה הן נאספו; כל תרומה לא תעלה על סכום סביר בהתחשב בנסיבות המקרה.

(ה) חבר הכנסת שאסף תרומות ימסור לנציב האתיקה את רשימת התורמים וסכום כל תרומה, במועד שנציב האתיקה יקבע ולא מאוחר מן המועד שבו נסתיים איסוף התרומות, ונציב האתיקה רשאי, באישור ועדת האתיקה, להחליט כי תרומה שניתנה בסכום בלתי סביר, או תרומה החורגת מכללים אלה מבחינה אחרת, תוחזר כולה או חלקה לתורם.

⁵¹ לפי סעיף 7(5) לכללי חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (השתתפות בהוצאות משפטיות), התשס"ג-2003, חבר הכנסת לא יהיה זכאי להשתתפות בהוצאות משפטיות בהליך מסוים אם החליט לאסוף או הסכים לקבל תרומות לצורך ייצוג משפטי באותו הליך.

⁵² ביום כ"ז בניסן התשנ"ז - 1 ביולי 1997 קיבלה ועדת האתיקה החלטה בעניין קבלת תרומות למימון הגנה משפטית ועזרה רפואית.

(ו) לאחר שפג הצורך הרפואי או המשפטי שהביא לאיסוף התרומות, תפורק העמותה, והכספים שנותרו בקופתה יוחזרו לתורמים או יועברו למטרה ציבורית מתאימה, הכל כפי שתאשר ועדת האתיקה.

נסיעות לחו"ל⁵⁴ 54. (א) חבר הכנסת לא יסע לחו"ל במימון, ישיר או עקיף, של אדם או גוף המקיים עסקים, או שבכוונתו לקיים עסקים, בישראל או עם אדם או גוף בישראל.⁵³

(ב) מבלי לגרוע מהאמור בסעיף קטן (א), נסיעה של חבר הכנסת לחו"ל במימון של אדם אחר או גוף שאינו הכנסת או המשרד הממשלתי שבו חבר הכנסת מכהן כשר או כסגן שר, טעונה אישור מראש על ידי ועדת האתיקה.⁵⁵

(ג) ועדת האתיקה תדון בבקשה לאישור נסיעה לחו"ל על יסוד בקשה בכתב של חבר הכנסת המציינת את מטרת הנסיעה, הגוף המזמין והגוף המממן, פרטי המימון ותכנית הנסיעה; חבר הכנסת יצרף לבקשתו את ההזמנה לנסיעה.

(ד) ועדת האתיקה לא תאשר נסיעה לחו"ל אלא אם כן ראתה שאין בנסיעה ובקבלת המימון לה בידי חבר הכנסת משום חשש לניגוד עניינים בין פעילותו של חבר הכנסת לבין הגוף המזמין או המממן, ושאינו בכך משום פגיעה במעמדו ובמילוי תפקידו של חבר הכנסת.

⁵³ ההגבלות לגבי מימון נסיעה לחו"ל יחולו גם לגבי השהות בחו"ל.

⁵⁴ לסעיף קטן (ד) - סעיף 4.3 להחלטת ועדת האתיקה בעניין מימון נסיעות לחו"ל מיום ל' בשבט התשס"ב - 12 בפברואר 2002 (להלן - החלטת ועדת האתיקה בעניין נסיעות) קובע, בין היתר, כך: "במקרה של חשש לניגוד עניינים, למשל: חבר הכנסת שפעיל בהסתדרות המורים בישראל הנוסע לחו"ל מטעמה או חבר הכנסת הנוסע לחו"ל מטעם עמותה על מנת לסייע לה בגיוס תרומות בחו"ל - עליו להימנע בעתיד מהשתתפות בהצבעות הקשורות באופן ישיר לגוף שמימן את נסיעתו."

לסעיף קטן (ו) - סעיף 1 להחלטת ועדת האתיקה בעניין נסיעות עוסק בהצטרפות חברי הכנסת לנסיעות שרים. לסעיף קטן (ז) - סעיף 8 להחלטת ועדת האתיקה בעניין נסיעות קובע כי מימון נסיעתם של בני זוג לחו"ל יהיה על ידי חבר הכנסת.

⁵⁵ החלטת ועדת האתיקה בעניין נסיעות מחייבת קבלת אישור מראש של ועדת האתיקה לנסיעה לחו"ל שאינה מטעם הכנסת.

היתר של ועדת האתיקה יידרש, בין היתר, לנסיעות בשליחות מטעם ה"בונדס", במסגרת משלחות שונות שלא במימון הכנסת, בהשתלמויות וכנסים בינלאומיים שמארגנים גופים ציבוריים בחו"ל, בנסיעות לצורך מתן הרצאות, בהזמנת מדינה זרה ובמימונה, בהזמנת אגודת יחידות בין ישראל לבין מדינה זרה, ובהזמנת מוסד או גוף ציבורי, בישראל, לרבות גוף שחבר הכנסת חבר בו.

בין השיקולים שוועדת האתיקה תשקול יהיו אלה: תכיפות הנסיעות, היוזמה לנסיעה ומטרתה, חשיבות הנסיעה למילוי התפקיד בכנסת או לאינטרס הציבורי, האם ראוי שאותו חבר הכנסת יסע ולא אחר, הקשר של הנסיעה לתפקיד בכנסת, משך הנסיעה.

(ה) חבר הכנסת הנוסע לחו"ל באישור ועדת האתיקה, לא יקבל כל תשלום מהגוף המממן או מגוף או אדם אחר עבור הרצאה או שירות אחר, אלא רק עבור כיסוי הוצאות הנסיעה.

(ו) שר או סגן שר המבקש לשלוח חבר הכנסת לחו"ל, או לצרף חבר הכנסת לנסיעת השר או סגן השר לחו"ל, יפנה מראש בבקשה מנומקת בכתב לוועדת האתיקה ויבקש את אישורה; שליחה או צירוף של חבר הכנסת לנסיעה כאמור צריך שיעשו על יסוד שיקולים עניינים; מימון הנסיעה יהיה על חשבון המשרד הממשלתי הנוגע בדבר.

(ז) במקרה שבו מצרף חבר הכנסת בן משפחה לנסיעה לחו"ל, מימון הנסיעה של בן המשפחה יהיה על חשבון חבר הכנסת ולא על ידי הכנסת או הגוף המזמין או הגוף המממן.⁵⁶

מינוי ועדת מתנות 55. יושב ראש הכנסת ימנה ועדת מתנות שחבריה יהיו חבר ועדת האתיקה והוא יהיה יושב ראש הוועדה, נציב האתיקה, ומי שהיה חבר הכנסת.

סמכויות ועדת המתנות⁵⁷ 56. אלה הסמכויות של ועדת המתנות:

(1) להחליט, לבקשת חבר הכנסת, אם מתנה שקיבל או עשוי לקבל, היא מתנה אסורה;

(2) להחליט על דרך הטיפול במתנה שקמה לקניין הכנסת, ובכלל זה על שמירת המתנה בכנסת, הצגתה, מכירתה או מסירתה לגוף ציבורי;

(3) להחליט, על יסוד בקשה מנומקת של חבר הכנסת, לתת לו היתר להחזיק במתנה אסורה, בתנאים שתקבע, לרבות תנאי שישלם לכנסת את שווי המתנה, או ללא תנאים, ובלבד שהוועדה לא תיתן היתר כזה אם יש למתנה ערך בעבור המדינה או הכנסת מעבר לערך הכספי של המתנה, או אם יהיה בכך משום חשש לפגיעה או מראית עין של פגיעה בטוהר המידות;

⁵⁶ על נסיעת יו"ר הכנסת לחו"ל יחולו הוראות סעיף 7 להחלטת שכר חברי הכנסת (הענקות ותשלומים), לעניין תוספת אש"ל עבור בן הזוג.
⁵⁷ חוק המתנות ותקנות שירות הציבור (מתנות), התש"ס-1980 עוסקים בסמכויות הוועדות שעוסקות במתנות.

(4) להחליט על מתן היתר להחזקת סוג של מתנות על ידי חברי הכנסת שקיבלו אותן, בתנאים שהוועדה תקבע;

(5) לבקש הערכה של שמאי בדבר שוויה של מתנה שחבר הכנסת קיבל, או לקבוע את השווי בדרך אחרת, ולהחליט אם הוצאות השומה יוטלו על חבר הכנסת שביקש היתר להחזקת המתנה.

ספר מתנות .57 (א) ועדת המתנות תנהל ספר מתנות, ובו רישום של כל המתנות וההודעות שקיבלה מחברי הכנסת, וכן רישום של כל החלטה שקיבלה או פעולה שנקטה לגבי המתנה, לרבות החלטה בדבר מתן היתר להחזקת מתנה.

(ב) ספר המתנות יהיה פתוח לעיון הציבור בספריית הכנסת, ויפורסם באתר האינטרנט של הכנסת.

פרק י': הצהרת הון⁵⁸

- מטרת פרק 58. מטרת הכללים בדבר הצהרת הון היא להגן על טוהר המידות ולאפשר בקרה במצב של ניגוד עניינים.
- הצהרת הון 59. (א) בתוך שישים ימים מיום שהיה לחבר הכנסת, וכל אימת שחל, לדעתו, שינוי משמעותי בתוכן הצהרתו, וכן בתוך שישים ימים לאחר סיום כהונתו כחבר הכנסת, יגיש חבר הכנסת ליושב ראש הכנסת הצהרה שבה הפרטים הבאים:
- (1) ההון, הנכסים, הזכויות, ההתחייבויות והחובות שיש לחבר הכנסת ולבני משפחתו; בהצהרה יצוינו סוג הנכסים וערכם בעת רכישתם;
- (2) מקורות ההכנסה של חבר הכנסת ובני משפחתו וסכומי ההכנסה מכל מקור נוסף.
- (ב) הצהרת הון תוגש בטופס שקבע יושב ראש הכנסת לאחר התייעצות עם וועדת האתיקה.
- (ג) חבר הכנסת אשר נבחר לתקופת כהונה רצופה נוספת, ואשר אינו חייב בהגשת הצהרת הון כאמור בסעיף קטן (א), יגיש ליושב ראש הכנסת, בתוך שישים ימים מיום היבחרו לתקופת כהונה נוספת, הצהרה שלפיה לא חל שינוי משמעותי בתוכן הצהרתו הקודמת.
- (ד) מי שחברותו בכנסת הושעתה לפי סעיף 42(א) לחוק-יסוד: הכנסת⁵⁹, יגיש ליושב ראש הכנסת הצהרת הון, כאמור בסעיף קטן (א), בתוך שישים ימים מיום שחזר למלא את משרתו לפי סעיף 43(ב) לחוק-יסוד: הכנסת.

⁵⁸ כיום נושא הצהרת ההון מוסדר בסעיף 13ב לחוק החסינות ובפרק ו' לכללי האתיקה הקיימים.
⁵⁹ ס"ח התשי"ח, עמ' 69.

(ה) על אף האמור בסעיף קטן (א), רשאי יושב ראש הכנסת, אם סבר כי הנסיבות מצדיקות זאת, להאריך את המועד להגשת הצהרה מפעם לפעם, לתקופה שלא תעלה על שלושים ימים, ובלבד שסך כל ההארכות לא יעלה על תשעים ימים.

(ו) יושב ראש הכנסת יעביר את הצהרות ההון, לרבות שינויים בהצהרות, לעיונו של נציב האתיקה.

(ז) יושב ראש הכנסת ונציב האתיקה ישמרו על סודיות הצהרות חברי הכנסת ולא יגלו כל פרט מהן, אלא בהסכמתו או על פי בקשתו של חבר הכנסת המצהיר, או על פי דרישה של בית משפט, או לצורך דיון בקובלנה שהוגשה לוועדת האתיקה.

(ח) יושב ראש הכנסת ידווח לנציב האתיקה על אי קיום כללי פרק זה או על סטייה מהם על ידי חבר הכנסת.

נציב האתיקה יבדוק את הצהרות ההון של חברי הכנסת, ידאג לכך שיוגשו כנדרש בדין, ינחה את חברי הכנסת בנושאים הקשורים לתוכן הצהרות ההון ויחליט האם להגיש קובלנה במקרה שלא קוימו הוראות הדין בעניין זה.

60. **בדיקת
הצהרות הון
על יד נציב
האתיקה**

פרק י"א: שדלנים

61. **מטרת פרק י"א**
מטרת הכללים בפרק זה היא למנוע שימוש לרעה בקשר בין חברי הכנסת לבין שדלנים.
62. **הגדרות⁶⁰**
בפרק זה, "שדלן" - מי שנוקט, דרך עיסוק, בפעולות לשכנוע חבר הכנסת בענייני חקיקה והחלטות הכנסת.
63. **העסקת שדלן**
חבר הכנסת יימנע מהעסקת שדלן, או מפעילות לטובת שדלן, בכנסת או מחוץ לכנסת, בין במישרין ובין באמצעות עוזר של חבר הכנסת.
64. **הימנעות מהתחייבות**
חבר הכנסת יימנע ממתן התחייבות אישית לשדלן, לשולחיו או לשלוחיו, כי יצביע או יפעל בכנסת בדרך מסוימת.
65. **הימנעות מהטעיה**
חבר הכנסת יימנע מהטעיה של שדלן בנוגע לעניינים שבטיפול הכנסת או ועדותיה.
66. **טובת הנאה**
חבר הכנסת יסרב לקבל משדלן, במישרין או בעקיפין, תמורה או טובת הנאה אחרת, בין עבורו ובין עבור אדם או גוף אחר.
67. **שקיפות**
חבר הכנסת המבקש לשאת דברים בעניין מסוים בוועדה של הכנסת, לאחר ששדלן פנה אליו באותו עניין, בכתב או בעל פה, יציין בדבריו כי שדלן פלוגי פנה אליו בעניין זה מטעם גוף פלוגי.

⁶⁰ ההגדרה של שדלן מועתקת מסעיף 29 לחוק משכן הכנסת, רחבתו ומשמר הכנסת, התשכ"ח-1968.

פרק י"ב: תפקידים מיוחדים בכנסת

68. **מטרת פרק י"ב** מטרת הכללים בפרק זה היא להבטיח שנושאי תפקידים מיוחדים בכנסת יהיו ראויים לתפקידם וימלאו את תפקידם באופן ראוי.
69. **יושב ראש הכנסת⁶¹** (א) יושב ראש הכנסת ינהל את ענייני הכנסת באופן שישמור על מעמדה, כבודה ועצמאותה, יפעל כדי שהכנסת תמלא את תפקידיה באופן תקין ויעיל, ויעשה לטיפוח אמון הציבור בכנסת.
- (ב) יושב ראש הכנסת מייצג את הכנסת על כל סיעותיה, ובכהונתו ינהג בסיעות ובכל חברי הכנסת בכבוד, בשוויון ובהגינות.
- (ג) יושב ראש הכנסת יימנע מפעילות סיעתית וכן מפעילות מפלגתית שיש בה כדי פגיעה או מראית עין של פגיעה במעמד הממלכתי של תפקידו.
- (ד) בתקופת כהונתו כנשיא המדינה בפועל או כממלא מקום נשיא המדינה, לא ינהל יושב ראש הכנסת את ישיבות הכנסת.
- (ה) הוראות סעיף זה יחולו גם על סגן ליושב ראש הכנסת המנהל את ישיבת הכנסת או הממלא את אחד מתפקידי יושב ראש הכנסת.
70. **ראש האופוזיציה** ראש האופוזיציה מייצג בתפקיד זה את כל סיעות האופוזיציה, וינהג בסיעות אלה ובכל חבריהן בכבוד, בשוויון ובהגינות.

⁶¹ סעיף 5 לתקנון הכנסת קובע כך: "יושב ראש הכנסת ינהל את ענייני הכנסת, ייצג אותה כלפי חוץ, ישמור על כבודה, על סדר ישיבותיה ועל קיום תקנונה; הוא יושב ראש בישיבות הכנסת, ינהלן, יעמיד את השאלות להצבעה ויקבע את תוצאותיה וכן התוצאות של כל הבחירות המתקיימות בכנסת." לסעיף קטן (ד) - ועדת החוקה חוק ומשפט החליטה ביום ט' בטבת התשכ"ד - 25 בדצמבר 1963, שאין זה רצוי שיושב ראש הכנסת בהיותו ממלא מקום הנשיא ינהל את ישיבות הכנסת. ס' 23(ג) לחוק-יסוד: נשיא המדינה קובע כך: "בכהונתו כנשיא המדינה בפועל או כממלא מקום נשיא המדינה ימלא יושב ראש הכנסת את התפקידים המוטלים על נשיא המדינה בחוק וישתמש בסמכויות הנתונות לנשיא המדינה לפי החוק."

- יושב ראש ועדה** 71. (א) יושב ראש ועדה ינהג בכל חברי הוועדה בכבוד, בשוויון ובהגינות.
- (ב) יושב ראש ועדה יבטיח יחס של כבוד לעובדי הכנסת ולמוזמנים לשיבות הוועדה.
- (ג) בסעיף זה, "ועדה" - לרבות ועדת משנה.
- מכתבים של נושא תפקיד** 72. חבר הכנסת רשאי להשתמש בנייר מכתבים המציין גם את תפקידו המיוחד, או כל תפקיד אחר שהוא ממלא בכנסת, רק לצורך הקשור לאותו תפקיד.
- סייג לבחירה**⁶² 73. ועדת האתיקה רשאית להחליט כי חבר הכנסת לא יהיה מועמד לכהונה בתפקיד מיוחד, אם היועץ המשפטי לממשלה מסר עותק של כתב אישום נגדו, כאמור בסעיף 4(א) לחוק החסינות, וזאת בין אם נקבע כי תהיה לו חסינות בפני דין פלילי ובין אם לאו, או אם מתקיים נגדו הליך פלילי, או אם הורשע בפסק דין סופי בעבירה פלילית, והכל אם מדובר בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי, לדעת ועדת האתיקה, לכהן בתפקיד המיוחד.
- סייג להמשך כהונה**⁶³ 74. (א) ועדת האתיקה רשאית להשעות את חבר הכנסת מכהונה בתפקיד מיוחד, או לקבוע סייגים לכהונה בו, אם היועץ המשפטי לממשלה מסר עותק של כתב אישום נגדו, כאמור בסעיף 4(א) לחוק החסינות, או אם מתקיים נגדו הליך פלילי, והכל אם מדובר בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי, לדעת ועדת האתיקה, להמשיך בכהונה או להמשיך בה ללא סייגים.
- (ב) ניתן פסק דין במשפטו של חבר הכנסת, תחליט ועדת האתיקה, לאור פסק הדין, האם לבטל את ההשעיה של חבר הכנסת או את הסייגים לכהונתו, להשעותו או להמשיך את השעייתו או את הסייגים לכהונתו לתקופה שתקבע, או להעבירו מכהונתו.

⁶² סעיפים 1א ו-10א לתקנון הכנסת עוסקים בסייג לבחירה של נושא תפקיד מיוחד.

⁶³ סעיפים 7, 8 ו-12(ב) לחוק הכנסת, וסעיפים 3א, 3ב, 3ג, 10ב ו-10ג לתקנון הכנסת, עוסקים בהשעיה ובהעברה מכהונה של נושא תפקיד מיוחד.

ועדת הכנסת רשאית לקבוע כי הוראות סעיפים 73 ו-74 יחולו על נושאי תפקידים נוספים בכנסת, כפי שהיא תקבע.	.75	נושאי תפקידים נוספים⁶⁴
נציב האתיקה יודיע לוועדת האתיקה על כל מקרה שבו היועץ המשפטי לממשלה מסר עותק של כתב אישום נגד חבר הכנסת, או אם מתקיים נגדו הליך פלילי, או אם הורשע בפסק דין בעבירה פלילית, ויצרף אל ההודעה חוות דעת בשאלת המועמדות של חבר הכנסת לכהונה בתפקיד מיוחד או המשך כהונתו בתפקיד מיוחד.	.76	הודעה לוועדת האתיקה

⁶⁴ סעיף 10ד לתקנון הכנסת מסמיך את ועדת הכנסת לקבוע נושאי תפקידים אחרים בכנסת שלגביהם יחולו ההוראות בדבר סייג לבחירה, השעיה והעברה מכהונה.

פרק י"ג: נציב האתיקה

77. **מטרת פרק י"ג**
מטרת הכללים בפרק זה היא להקים במסגרת הכנסת את מוסד נציב האתיקה, ולהקנות לו תפקידים וסמכויות בתחום האתיקה של חברי הכנסת, במטרה לקדם את מצב האתיקה בכנסת.
78. **נציב האתיקה**
(א) לכנסת יהיה נציב לענייני אתיקה של חברי הכנסת, שייקרא נציב האתיקה.
(ב) נציב האתיקה הוא עובד הכנסת.
79. **כשירות**
כשיר לכהן כנציב האתיקה אזרח ישראל, בעל כישורים נאותים בתחום האתיקה, שנתקיימו בו כל אלה:
(1) בחמש השנים הקודמות להצגת מועמדותו לא היה פעיל במסגרת מפלגה;
(2) לא הורשע בעבירה אשר מפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה, אין הוא ראוי, לדעת הוועדה הציבורית, לשמש כנציב האתיקה.
80. **מינוי נציב האתיקה**
(א) יושב ראש הכנסת, באישור ועדת הכנסת, ימנה את נציב האתיקה, מבין המועמדים שעליהם המליצה ועדה ציבורית שתמונה לפי הוראות סעיף זה.

(ב) יושב ראש הכנסת ימנה ועדה ציבורית, אשר תבדוק את כשירותם והתאמתם של מועמדים למשרת נציב האתיקה, לרבות מועמדים שיוצעו על ידי חברי הוועדה; הוועדה הציבורית תמליץ על שני מועמדים או יותר, תוך ציון מספר חברי הוועדה שתמכו במועמדותו של כל אחד מהם, ורשאית היא לצרף את הערותיה לגביהם; שמות המועמדים שעליהם המליצה הוועדה יפורסמו ברשומות.

(ג) הוועדה הציבורית תהיה בת חמישה חברים, וזה הרכבה:

(1) שופט של בית המשפט העליון בדימוס, שיקבע נשיא בית המשפט העליון, והוא יהיה היושב ראש;

(2) שני חברי הכנסת, והם: יושב ראש ועדת הכנסת ויושב ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה;

(3) מזכיר הכנסת;

(4) חבר הסגל האקדמי של מוסד להשכלה גבוהה שהוכר לפי סעיף 9 לחוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958⁶⁵, מתחום האתיקה, המשפטים או מדעי החברה, שיקבע נשיא האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים.

(ד) הוועדה הציבורית תקבע את הדרכים להגשת מועמדות למשרת נציב האתיקה וכן את סדרי עבודתה.

משך
הכהונה 81. תקופת כהונתו של נציב האתיקה תהיה שבע שנים מיום מינויו, והוא יכהן תקופת כהונה אחת בלבד.

הגבלת
פעילות 82. במהלך תקופת כהונתו ובשנה שלאחר תום תקופת הכהונה, לא יהיה נציב האתיקה פעיל בחיים הפוליטיים ולא יהיה חבר במפלגה כלשהי.

⁶⁵ ס"ח התשי"ח, עמ' 191.

שכר .83 שכרו של נציב האתיקה ייקבע על ידי יושב ראש הכנסת, באישור ועדת הכנסת.

אי תלות .84 נציב האתיקה ימלא את תפקידיו באופן עצמאי ויונחה על ידי שיקולי אתיקה בלבד.

תפקידי נציב האתיקה .85 נציב האתיקה -

(1) יפעל בתאום עם ועדת האתיקה לטיפול האתיקה של חברי הכנסת והטמעת כללים אלה בקרב חברי הכנסת ;

(2) ימליץ לוועדת האתיקה על תיקונים לחקיקה, בתחום האתיקה של חברי הכנסת, ולכללים אלה ;

(3) ייעץ לחברי הכנסת בענייני אתיקה של חברי הכנסת ;

(4) יבחן תלונות בענייני אתיקה נגד חברי הכנסת ויחליט על דרך הטיפול בתלונות ;

(5) יגיש קובלנות נגד חברי הכנסת לוועדת הקובלנות, בין ביוזמתו ובין על פי תלונה של אדם אחר ;

(6) ישמש קובל בעת הדיון בקובלנות בפני ועדת הקובלנות או, בדיון נוסף, בפני ועדת האתיקה ;

(7) ימלא כל תפקיד אחר המוטל עליו לפי כללים אלה ולפי דין אחר.

- קבלת מידע**⁶⁷ 86. (א) נציב האתיקה רשאי לדרוש מגוף מבוקר כמשמעותו בסעיף 9(1) עד (6) לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב]⁶⁶, כל ידיעה, מסמך או דין וחשבון (בסעיף זה - מידע) הדרושים לנציב האתיקה לביצוע תפקידיו, ואותו גוף ימסור לנציב האתיקה את המידע שנדרש במידה שהוא מצוי בחזקתו.
- (ב) לא יימסר מידע לפי סעיף זה אם מסירתו אסורה לפי כל דין.
- (ג) מצא שר, שהגוף המבוקר הוא בתחומי פעילות משרדו, כי מסירתו של מידע לנציב האתיקה עלולה לסכן את ביטחון המדינה, את יחסי החוץ שלה או את שלום הציבור, רשאי הוא להורות כי אותו מידע לא יועבר; ואולם אם ניתן להעביר לנציב האתיקה חלק מן המידע, או להעביר את המידע בתנאים, באופן שלא יהיה בגילוי המידע לנציב האתיקה משום סכנה, יועבר המידע באופן חלקי אן בתנאים, לפי העניין.
- דוח אתיקה שנתי** 87. (א) נציב האתיקה יגיש לכנסת, אחת לשנה, דין וחשבון על פעילותו ועל ענייני האתיקה בכנסת בשנה החולפת, ורשאי הוא להגיש דין וחשבון מיוחד כאשר יראה צורך בכך; דין וחשבון של נציב האתיקה יפורסם באתר האינטרנט של הכנסת.
- (ב) הוגש דין וחשבון לכנסת, תדון בו ועדת האתיקה.
- (ג) יושב ראש הכנסת רשאי להביא את הדין וחשבון לדיון בכנסת.
- חשש לעבירה פלילית** 88. (א) מצא נציב האתיקה, בעקבות בירור תלונה או בדרך אחרת, שקיים חשש כי חבר הכנסת ביצע עבירה פלילית, יודיע על כך ליועץ המשפטי לכנסת; העתק ההודעה יועבר ליושב ראש הכנסת.
- (ב) היועץ המשפטי לכנסת יודיע לנציב האתיקה בתוך שלושה חודשים על דרך טיפולו בעניין.

⁶⁶ ס"ח התשי"ח, עמ' 92.

⁶⁷ נוסח הסעיף דומה להוראות סעיף 35 לחוק הכנסת לעניין מסירת מידע לנציב הדורות הבאים לכנסת.

(ג) אין בחשש לביצוע עבירה פלילית או בקיום הליך פלילי או בתוצאות הליך כאמור, כדי למנוע הליכים לפי כללים אלה.

השעיה .89 (א) יושב ראש הכנסת רשאי להשעות את נציב האתיקה אם מתקיימים נגדו הליכים פליליים או מתקיימת נגדו חקירה שיש בה כדי להביא לקיום הליכים כאמור, לתקופה שבה הם מתקיימים; היו ההליכים או החקירה כאמור בעבירה אשר מפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין נציב האתיקה ראוי לשמש עוד בתפקידו, ישעה אותו יושב ראש הכנסת לתקופה האמורה.

(ב) יושב ראש הכנסת לא ישעה את נציב האתיקה, אלא לאחר שניתנה לו הזדמנות להשמיע את טענותיו בפניו.

העברה מכהונה .90 (א) (1) יושב ראש הכנסת רשאי, בהסכמת ועדת הכנסת, להעביר את נציב האתיקה מכהונתו, בהתקיים אחד מאלה:

(א) הורשע בפסק דין סופי בעבירה פלילית, למעט בעבירה המנויה בסעיף 7(א)(2) לחוק הכנסת;

(ב) עשה מעשה שאינו הולם את מעמדו;

(ג) נבצר ממנו דרך קבע למלא את תפקידו.

(2) יושב ראש הכנסת לא יעביר את נציב האתיקה מכהונתו, אלא לאחר שניתנה לו הזדמנות להשמיע את טענותיו בפני יושב ראש הכנסת ובפני ועדת הכנסת.

(ב) (1) הכנסת רשאית, בהחלטה ברוב חבריה, להעביר את נציב האתיקה מכהונתו, ואולם הכנסת לא תעבירו מכהונתו אלא לפי הצעה של ועדת הכנסת שהתקבלה ברוב חבריה.

(2) ועדת הכנסת לא תציע להעביר את נציב האתיקה מכהונתו, אלא לאחר שנתנה לו הזדמנות להשמיע את טענותיו בפניה.

פרק י"ד: ועדת האתיקה

91. **מטרת פרק י"ד** מטרת הכללים בפרק זה היא להסדיר את המינוי והתפקוד של ועדת האתיקה, באופן שיאפשר לה לפעול כראוי לטיפול האתיקה בקרב חברי הכנסת.
92. **מינוי ועדת האתיקה**⁶⁸
- (א) יושב ראש הכנסת, לאחר שהתייעץ עם נציגי כל הסיעות בכנסת, ימנה ועדת אתיקה לחברי הכנסת ובה שבעה חברי הכנסת שאינם שרים או סגני שרים, ויקבע את היושב ראש שלה מבין חבריה.
- (ב) במינוי חברי ועדת האתיקה, יתחשב יושב ראש הכנסת, בין השאר, בהרכב הסיעתי של הכנסת, תוך מתן ייצוג הולם לסיעות האופוזיציה, וכן בתכונות הנדרשות לכהונה בוועדת האתיקה, ובתפקידים אחרים שחבר הכנסת ממלא בכנסת.
- (ג) יושב ראש הכנסת ימנה, מבין חברי ועדת האתיקה, ועדת משנה לקובלנות בהרכב של שלושה חברים, לפחות אחד מהם מסיעות האופוזיציה, שתדון בקובלנות שהוגשו נגד חברי הכנסת; יושב ראש ועדת האתיקה יהיה יושב ראש ועדת הקובלנות.
- (ד) חל שינוי מהותי בהרכב הקואליציוני שיש לו השלכה על הרכב ועדת האתיקה או ועדת הקובלנות, לפי סעיפים קטנים (ב) או (ג), רשאי יושב ראש הכנסת, לאחר התייעצות עם יושב ראש ועדת האתיקה, לשנות את הרכב ועדת האתיקה או ועדת הקובלנות בהתאם לאמור באותם סעיפים קטנים, לפי העניין.
- (ה) החברים בוועדת האתיקה, ובכלל זה החברים בוועדת הקובלנות, יכהנו בוועדות אלה עד לתום תקופת כהונתה של אותה הכנסת שבה מונו.

⁶⁸ סעיף 13(ב)(1) לחוק החסינות קובע כך: "ועדת האתיקה תהיה של ארבעה חברי הכנסת שימנה יושב ראש הכנסת, למשך תקופת כהונתה של אותה כנסת, בהתחשב, בין השאר, בהרכב הסיעתי של הכנסת, שניים מהם חברים בסיעות הקואליציה ושניים מהם חברים בסיעות האופוזיציה; יושב ראש הכנסת יקבע את היושב ראש של ועדת האתיקה, מבין חבריה."

סייג למינוי ולכהונה⁶⁹ 93. (א) לא ימונה לחבר ועדת האתיקה, ולא יכהן בה, מי שהיועץ המשפטי לממשלה מסר עותק של כתב אישום נגדו, כאמור בסעיף 4(א) לחוק החסינות, וזאת בין אם נקבע כי תהיה לו חסינות בפני דין פלילי ובין אם לאו, או מי שמתקיים נגדו הליך פלילי, או מי שהורשע בפסק דין סופי בעבירה פלילית, והכל אם מדובר בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי, לדעת יושב ראש הכנסת, לכהן כחבר בוועדת האתיקה.

(ב) לא ימונה לחבר ועדת האתיקה, ולא יכהן בה, מי שנמצא חייב על ידי בית דין למשמעת או על ידי ועדת האתיקה בהפרה של כלל, שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי, לדעת יושב ראש הכנסת, לכהן כחבר בוועדת האתיקה.

פסלות 94. (א) חבר ועדת האתיקה יפסול את עצמו מלהשתתף בדיון בוועדת הקובלנות או בוועדת האתיקה, מיוזמתו או לפי בקשה מנומקת מאת חבר הכנסת שהוועדה דנה בעניינו או נציב האתיקה, אם סבר כי קיימות נסיבות שיש בהן כדי ליצור חשש ממשי למשוא פנים בדיון.

(ב) נטענה טענת פסלות נגד חבר ועדת האתיקה, יחליט בה חבר הוועדה לאלתר ולפני שיתן כל החלטה אחרת.

(ג) ההחלטה של חבר ועדת האתיקה בדבר פסלותו תהיה מנומקת, והוא ימסור אותה לחבר הכנסת שהוועדה דנה בעניינו, לנציב האתיקה, ליושב ראש ועדת האתיקה וליושב ראש הכנסת.

⁶⁹ סעיף 10 לתקנון הכנסת קובע כך:

"(א) לא ימנה יושב ראש הכנסת כחבר בוועדת האתיקה, חבר הכנסת שהיועץ המשפטי לממשלה מסר עותק של כתב אישום נגדו, כאמור בסעיף 4(א) לחוק החסינות, או שמתקיימים נגדו הליכים פליליים כמשמעותם בחוק הכנסת, או שהורשע במהלך כהונתה של אותה כנסת בפסק דין סופי בעבירה פלילית, וזאת בין אם נקבע כי תהיה לו חסינות בפני דין פלילי ובין אם לאו.

(ב) יושב ראש הכנסת רשאי להשעות את חברותו של חבר הכנסת בוועדת האתיקה, אם היועץ המשפטי לממשלה מסר עותק של כתב אישום נגדו, כאמור בסעיף 4(א) לחוק החסינות או שמתקיימים נגדו הליכים פליליים כמשמעותם בחוק הכנסת, וזאת בין אם נקבע כי תהיה לו חסינות בפני דין פלילי ובין אם לאו; החליט יושב ראש הכנסת על השעיית חבר הכנסת, רשאי היושב ראש למנות לו מחליף לתקופת ההשעיה; יושב ראש הכנסת יקבע את תקופת ההשעיה, ובלבד שאם התקיימו הליכים פליליים נגד חבר הכנסת תימשך ההשעיה כל עוד לא הסתיימו ההליכים.

(ג) זיכה בית המשפט את חבר הכנסת בפסק דין סופי, יחליט יושב ראש הכנסת אם יחזור חבר הכנסת לכהן כחבר בוועדת האתיקה או יועבר מכהונתו וימונה חבר אחר במקומו.

(ד) יושב ראש הכנסת יעביר את חבר הכנסת מכהונתו בוועדת האתיקה, וימנה חבר אחר במקומו, אם הורשע חבר הכנסת, במהלך כהונתה של אותה כנסת, בפסק דין סופי בעבירה פלילית."

(ד) על החלטה של חבר ועדת האתיקה בדבר פסלותו רשאי חבר הכנסת שהוועדה דנה בעניינו, וכן נציב האתיקה, לערור בפני יושב ראש הכנסת, אשר יחליט בעניין.

מינוי חבר חדש 95. (א) נפסל חבר ועדת הקובלנות מלהשתתף בדיון, או נבצר ממנו להשתתף בדיון, ימנה יושב ראש ועדת האתיקה חבר אחר של ועדת האתיקה כחבר בוועדת הקובלנות, לאותו דיון או למשך תקופת הנבצרות; נפסל יושב ראש ועדת הקובלנות מלהשתתף בדיון, או נבצר ממנו להשתתף בדיון, ימנה יושב ראש הכנסת את אחד מחברי ועדת הקובלנות כיושב ראש ואת אחד מחברי ועדת האתיקה כחבר בוועדת הקובלנות, לאותו דיון או למשך תקופת הנבצרות.

(ב) נפסל חבר ועדת האתיקה מלהשתתף בדיון נוסף, או נבצר ממנו להשתתף בדיון נוסף, ימנה יושב ראש הכנסת חבר כנסת אחר במקומו לאותו דיון או למשך תקופת הנבצרות; נפסל יושב ראש ועדת האתיקה מלהשתתף בדיון נוסף, או נבצר ממנו להשתתף בדיון נוסף, ימנה יושב ראש הכנסת את אחד מחברי ועדת האתיקה כיושב ראש, ואת אחד מחברי הכנסת כחבר בוועדת האתיקה, לאותו דיון או למשך תקופת הנבצרות.

(ג) התפטר חבר הכנסת מחברותו בוועדת האתיקה, חדל לכהן בכנסת, מונה לשר או לסגן שר או שמתקיים בו אחד מהסייגים האמורים בסעיף 93, ימנה יושב ראש הכנסת חבר אחר לוועדת האתיקה, ליתרת תקופת כהונתה; חדל חבר הכנסת לכהן כחבר בוועדת האתיקה בשל האמור בסעיף 93, והוא זוכה בפסק דין סופי או בהחלטה סופית, רשאי יושב ראש הכנסת לשוב ולמנותו, במקום החבר שהחל לכהן במקומו, כחבר בוועדת האתיקה.

המשך דיון לאחר מינוי חבר חדש 96. מונה חבר הכנסת כחבר ועדת הקובלנות או כחבר ועדת האתיקה במהלך דיון מסוים לצורך אותו דיון, בשל נבצרות או פסילה של חבר הוועדה, או

⁷⁰ סעיף 471ג(ו) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 קובע כך: "הוחלט בערעור להעביר את הדיון בתובענה לשופט אחר, רשאי הוא לדון בה מן השלב שאליו הגיע השופט הקודם או מכל שלב אחר שייראה לו נכון וצודק בנסיבות הענין."

סעיף 17(ב) לחוק בתי דין מינהליים, התשנ"ב-1992 קובע כך: "נתמנה חבר אחר למותב הקיים, רשאי המותב להמשיך בדיון מן השלב שאליו הגיע המותב בהרכב הקודם, אם סבר, לאחר שנתן לבעלי הדין הזדמנות לטעון טענותיהם, שלא ייגרם עיוות דין; החליט המותב להמשיך בדיון, רשאי הוא לנהוג בראיות שגבה המותב בהרכב הקודם כאילו גבה אותן בעצמו, או לחזור ולגבותן, כולן או מקצתן." סעיף 112ג(ו) לתקנות בית הדין לעבודה (סדרי דין), התשנ"ב-1991 קובע כך: "הוחלט בערעור להעביר את הדיון

דיון מסוים לצורך אותו דיון, בשל נבצרות או פסילה של חבר הוועדה, או בשל טעם אחר, רשאית הוועדה לדון מן השלב שאליו הגיעה בהרכבה הקודם או מכל שלב אחר שייראה לה מועיל וטוב לעשיית צדק.

אי תלות 97. חבר ועדת האתיקה ימלא את תפקידו כחבר הוועדה באופן עצמאי ויונחה על ידי שיקולי אתיקה בלבד.

תפקידי ועדת האתיקה 98. ועדת האתיקה תטפח את האתיקה בקרב חברי הכנסת, בשיתוף עם נציב האתיקה,⁷¹ ובכלל זה:

(1) תיתן חוות דעת בענייני אתיקה של חברי הכנסת, לרבות עניינים שאין עליהם הוראה בכללים אלה;

(2) תמליץ על תיקונים לחקיקה בתחום האתיקה של חברי הכנסת ולכללים אלה;

(3) תדון בקובלנות שהוגשו נגד חברי הכנסת, במסגרת ועדת הקובלנות, ותקיים דיון נוסף בהן;

(4) תפרסם חוות דעת, החלטות וחומר נוסף הנוגע לאתיקה של חברי הכנסת;

(5) תמלא כל תפקיד אחר המוטל עליה לפי כללים אלה ולפי דין אחר.

אישור חריגה מהכללים 99. (א) ועדת האתיקה רשאית, במקרים חריגים, לתת לחבר הכנסת אישור בכתב לנהוג בעתיד בעניין מסוים שלא לפי כללים אלה, בתנאים או בלא תנאים, כפי שתראה לראוי (בסעיף זה - אישור חריגה).

בתובענה לשופט אחר או לרשם אחר או להחליף את נציג הציבור באחר, רשאי השופט או הרשם או המותב, לפי העניין, לדון בה מן השלב שאליו הגיע השופט הקודם או מכל שלב אחר שייראה לו נכון וצודק בנסיבות העניין.⁷¹ לפסקה (1) -

(1) סעיף 13ד(ג)(3) לחוק החסינות קובע כי ועדת האתיקה רשאית, מיזמתה או לשאלת חבר הכנסת, לכתוב חוות דעת בענייני אתיקה.

(2) סעיף 23 לכללי האתיקה הקיימים קובע כך: "היה לחבר הכנסת ספק אם מעשה מסוים שלו מתיישב עם כללי האתיקה, רשאי הוא לבקש חוות דעת ועדת האתיקה; בסעיף זה, "מעשה" - לרבות מחדל."

(3) סעיף 24 לכללי האתיקה הקיימים מסמיך את ועדת האתיקה להחליט בעניין הנוגע לאתיקה של חברי הכנסת שאין עליו הוראה בכללים.

(ב) חבר הכנסת המבקש אישור חריגה יגיש לנציב האתיקה בקשה בכתב, ובה יציג את כל העובדות הנוגעות לעניין ויפרט את הנסיבות המיוחדות המצדיקות מתן אישור חריגה; לבקשה יצורפו תצלומי מסמכים הנוגעים לעניין.

(ג) נציב האתיקה יעביר את הבקשה אל ועדת האתיקה בצירוף חוות דעתו לגוף הבקשה.

(ד) ועדת האתיקה תיתן אישור חריגה רק אם לדעתה קיימות נסיבות מיוחדות המצדיקות סטייה מכללים אלה, ואם במתן האישור לא יהיה משום פגיעה או מראית עין של פגיעה בכבוד הכנסת, בטוהר המידות או באמון הציבור בכנסת, ובלבד שהסטייה מכללים אלה תהיה במידה שאינה עולה על הנדרש.

(ה) ועדת האתיקה רשאית, ביוזמתה או על פי הצעה של נציב האתיקה, לבטל או לשנות אישור חריגה שנתנה, או להוסיף לו תנאים, כפי שתראה לראוי.

(ו) החליטה ועדת האתיקה לתת אישור חריגה, תשקול באותו מועד האם ראוי להציע תיקון לכללים אלה או קביעת כלל חדש ברוח האישור שנתנה.

(א) 100. **דרכי עבודה של ועדת האתיקה**⁷²
ועדת האתיקה תקבע נהלים לעבודתה, ובכלל זה נהלים להגשת קובלנות ובקשות לדיון נוסף ולדיון בהן, ואת סדרי עבודתה, ככל שלא נקבעו בכללים אלה.

(ב) ועדת האתיקה אינה כפופה לדיני הראיות, ובכל עניין של ראיות וסדרי דיון שלא נקבע בכללים אלה או בדין אחר היא רשאית לנהוג בדרך שתיראה לה מועילה וטובה לעשיית צדק.

⁷² סעיף 13(ג) לחוק החסינות קובע: "ועדת האתיקה - (1) תקבע לעצמה את דרכי עבודתה ואת נהלי דיוניה; (2) לא תהא כפופה לדיני הראיות ותפעל בדרך הנראית לה מועילה ביותר לבירור הקובלנות שיובאו לפנייה; " ועדת האתיקה קבעה, מכוח סעיף 22 לכללי האתיקה הקיימים שמסמיך אותה "לקבוע את סדרי עבודתה, את נוהל הטיפול בקובלנות ואת נוהל דיוניה" ביום ט"ז באדר א' התשמ"ו - 25 בפברואר 1986 את נוהל אתיקה לחברי הכנסת (קובלנות) (י"פ התש"ן, עמ' 576) (להלן - נוהל הקובלנות), וביום ז' בטבת התשנ"ז - 17 בדצמבר 1996 את נוהל אתיקה לחברי הכנסת (התנהגות במליאה ובעדות) (י"פ התשנ"ז, עמ' 1163).

(ג) המניין החוקי בישיבות ועדת האתיקה, לרבות בדיון נוסף, הוא חמישה מחבריה, ובהם יושב ראש הוועדה.

פרסום⁷³ 101. (א) כללים ונהלים שנקבעו על ידי ועדת האתיקה יונחו על שולחן הכנסת ויפורסמו באתר האינטרנט של הכנסת ובכל דרך אחרת שוועדת האתיקה תקבע.

(ב) ועדת האתיקה רשאית לפרסם החלטות של ועדת הקובלנות ושל ועדת האתיקה וכן חוות דעת בעניינים אישיים של חבר הכנסת, באופן מלא או חלקי, בציון שמו של חבר הכנסת הנוגע לעניין או בלא ציון שמו, כפי שתקבע.

⁷³ סעיף 26 לכללי האתיקה הקיימים קובע: "ועדת האתיקה רשאית לפרסם להדרכת חברי הכנסת, קבצים של כללי אתיקה שבהם ירוכזו הדינים, הכללים, ההחלטות וחוות הדעת הנוגעים לאתיקה."

פרק ט"ו: תלונות וקובלנות

מטרת פרק ט"ו	102.	מטרת הכללים בפרק זה היא להסדיר טיפול הוגן ויעיל בתלונות וקובלנות כנגד חברי הכנסת בשל הפרה של כללים אלה.
הגשת תלונה	103.	(א) כל אדם רשאי להגיש תלונה נגד חבר הכנסת בשל הפרת כלל או אי-קיום כלל מכללים אלה. (ב) תלונה תהיה בכתב, חתומה בידי המתלונן, ויצוינו בה שם המתלונן ודרכי ההתקשרות עימו; בתלונה יפורטו העובדות שביסוד התלונה ויצורפו לה או יאוזכרו בה הראיות להוכחת האמור בה.
טיפול בתלונה ⁷⁴	104.	(א) תלונה נגד חבר הכנסת בענייני אתיקה תוגש לנציב האתיקה. (ב) (1) הוגשה לנציב האתיקה תלונה, רשאי הוא לדחותה על הסף אם מצא שהיא קנטרנית או טרדנית, שאין לה בסיס בעובדות, שאין היא מראה הפרה של כללים אלה או שאין בבירורה עניין לציבור. (2) נציב האתיקה אינו רשאי לדחות תלונה על הסף אם הוגשה על ידי יושב ראש הכנסת בקשר לכל עניין, או על ידי סגן ליושב ראש הכנסת בקשר לשיבת הכנסת שאותה הוא ניהל. (ג) הוגשה לנציב האתיקה תלונה, ולא דחה אותה על הסף, רשאי הוא לעשות אחד או יותר מאלה:

⁷⁴ לסעיף קטן (ב) - סעיף 6 לנוהל הקובלנות עוסק בדחיית קובלנה על הסף.

(1) לפנות למתלונן ולבקשו להוסיף לתלונה עובדות, ראיות או פרטים אחרים הנוגעים לתלונה;

(2) לפנות לחברי הכנסת ולגורמים בכנסת או מחוצה לה, כדי לברר עובדות, ראיות או פרטים אחרים הנוגעים לתלונה;

(3) לפנות לחבר הכנסת הנילון כדי לברר עובדות, ראיות או פרטים אחרים הנוגעים לתלונה;

(4) לפנות לאדם אחר שעלול להיפגע מעצם בירור התלונה או תוצאותיו ולבקש את התייחסותו לתלונה;

(5) לפנות לחבר הכנסת הנילון ולהציע לו לפרסם הודעה בנוסח מסוים או להתנצל או לפעול באופן אחר שייתר הגשת קובלנה;

(6) להגיש קובלנה לוועדת הקובלנות.

(ד) נציב האתיקה לא יגיש קובלנה אלא לאחר שפנה בכתב לחבר הכנסת הנילון וביקש את התייחסותו לתלונה.

(א) 105. השגה על החלטת נציב האתיקה
החליט נציב האתיקה שלא להגיש קובלנה, יודיע על כך, בהחלטה מנומקת בכתב, למתלונן, לחבר הכנסת הנילון וליושב ראש ועדת הקובלנות.

(ב) המתלונן, וכן יושב ראש ועדת הקובלנות, רשאים לפנות לוועדת הקובלנות בהשגה על החלטה של נציב האתיקה שלא להגיש קובלנה.

(ג) החליטה ועדת הקובלנות לקבל את ההשגה, תעביר את החלטתה לנציב האתיקה כדי שיכין קובלנה, ותודיע על כך למשיג.

- מועד להגשת קובלנה**
106. (א) נציב האתיקה לא יגיש קובלנה נגד חבר הכנסת בתקופת שישים הימים שלפני יום הבחירות לכנסת או לפני יום הבחירות המקדימות, כהגדרתן בסעיף 28א לחוק המפלגות, במפלגתו של חבר הכנסת.
- (ב) לא תוגש קובלנה אם חלפה שנה מיום שהוגשה תלונה לנציב האתיקה.
- קובלנה נגד חבר הכנסת לשעבר⁷⁵**
107. (א) הוגשה קובלנה נגד חבר הכנסת, והוא חדל לכהן כחבר הכנסת לאחר הגשת הקובלנה, תדון ועדת הקובלנות בעניין רק אם מצאה כי יש בבירור הקובלנה עניין לציבור.
- (ב) ועדת הקובלנות רשאית לדון בעניינו של מי שחדל לכהן כחבר הכנסת ולא הגיש הצהרת הון לאחר סיום כהונתו או הגישה באיחור, ובלבד שטרם חלפה שנה מהמועד שבו היה חייב להגיש את הצהרת ההון.
- דרכי עבודה של ועדת הקובלנות⁷⁶**
108. (א) ועדת הקובלנות תקבע את סדרי עבודתה, ככל שלא נקבעו בכללים אלה או בנהלים.
- (ב) ועדת הקובלנות אינה כפופה לדיני הראיות, ובכל עניין של ראיות וסדרי דיון שלא נקבע בכללים אלה או בדין אחר, היא רשאית לנהוג בדרך שתיראה לה מועילה וטובה לעשיית צדק.

⁷⁵ לסעיף קטן (א) - סעיף 13ה(ב) לחוק החסינות קובע: "בכללי האתיקה רשאית ועדת הכנסת לקבוע, בין השאר, כי לועדת האתיקה של חברי הכנסת תהא הסמכות לדון את מי שחדל מהיות חבר הכנסת, אם הפר כלל מכללי האתיקה לחברי הכנסת, ובלבד שהקובלנה הוגשה נגדו בעת שהיה חבר הכנסת, והועדה סבורה כי יש בבירור הקובלנה עניין לציבור."

לסעיף קטן (ב) - סעיף 13ד(ז) לחוק החסינות קובע: "הוראות סעיף זה יחולו גם על מי שחדל להיות חבר הכנסת, ואולם לעניין סעיף קטן (א1) יהיה נתון לשיפוטה של ועדת האתיקה מי שחדל מהיות חבר הכנסת אם טרם חלפה שנה מהמועד שבו חייב היה להגיש את הצהרת ההון."

⁷⁶ לסעיפים קטנים (א) ו-(ב) - סעיף 13ג) לחוק החסינות קובע: "ועדת האתיקה - (1) תקבע לעצמה את דרכי עבודתה ואת נהלי דיוניה; (2) לא תהא כפופה לדיני הראיות ותפעל בדרך הנראית לה מועילה ביותר לבירור הקובלנות שיובאו לפניו; "סעיף 22 לכללי האתיקה הקיימים קובע: "ועדת האתיקה תקבע בעצמה את סדרי עבודתה, את נוהל הטיפול בקובלנות ואת נוהל דיוניה."

לסעיף קטן (ה) - ר' סעיף 21 לכללי האתיקה הקיימים, שבו נתונה הסמכות להתיר נוכחות ופרסום לוועדה כולה. לסעיף קטן (ו) - סעיף 13ד(ו) לחוק החסינות קובע: "בנוסף לאמור בסעיף קטן (ד)1) עד (א3), או במקומו, רשאית ועדת האתיקה לפרסם את החלטתה, כולה או חלקה, בדרך שתורה, בציון שמו של חבר הכנסת או בלא ציון שמו; החליטה הועדה כאמור בסעיף קטן (ד)3) עד (5) - תפרסם את החלטתה בציון שמו של חבר הכנסת."

(ג) ועדת הקובלנות תקיים דיון בקובלנה בהרכב מלא; החלטות ועדת הקובלנות יתקבלו ברוב קולות של חבריה.

(ד) ועדת הקובלנות תכריע בקובלנה רק לאחר שניתנה לחבר הכנסת הנילון הזדמנות להשמיע את טענותיו ולהביא את ראיותיו בפניה.

(ה) קובלנה נגד חבר הכנסת ודיוני ועדת הקובלנות, לרבות המסמכים, הפרוטוקולים וההחלטות, יהיו חסויים; אדם שלא הוזמן לדיוני הוועדה לא יהיה נוכח בהם אלא ברשות יושב ראש הוועדה; אין לפרסם דבר הנוגע לקובלנה, לרבות מסמכים שהוגשו לוועדה, פרוטוקולים והחלטות של הוועדה, כולם או מקצתם, אלא ברשות בכתב מאת יושב ראש הוועדה, והכל בהתאם לנהלים שתקבע הוועדה ובתנאים שיקבע יושב ראש הוועדה.

(ו) החליטה ועדת הקובלנות להטיל על חבר הכנסת עיצום מן העיצומים המנויים בסעיף 116(5) עד 10(1), תניח את החלטתה על שולחן הכנסת, בציון שמו של חבר הכנסת.

חזרה מתלונה 109. חזר מתלונן מתלונתו, רשאית ועדת הקובלנות להמשיך ולדון בקובלנה שהוגשה על סמך התלונה, אם לדעתה קיימת לכאורה פגיעה בכללים אלה וגם קיים עניין לציבור המצדיק המשך בירור התלונה.

חזרה מקובלנה 110. החליט נציב האתיקה לחזור בו מקובלנה לאחר שהוגשה, יודיע על כך לוועדת הקובלנות בהחלטה מנומקת, והיא רשאית לבטל את הקובלנה.

דיון נוסף 111. (א) החליטה ועדת הקובלנות בקובלנה, רשאים חבר הכנסת הנקבל ונציב האתיקה להגיש לוועדת האתיקה, בתוך חודש מיום שהודע

⁷⁷ תקנון הכנסת מסדיר ערעור בפני המליאה וכן ערעור בפני ועדת האתיקה:
(1) סעיף 73 לתקנון הכנסת קובע כך: "א) החליטה ועדת האתיקה של הכנסת להרחיק חבר הכנסת מארבעה ימי ישיבות הכנסת או יותר, או לשלול זכותו של חבר הכנסת לקבל רשות דיבור במליאה למשך ארבעה ימי ישיבות או יותר, או לאסור על חבר הכנסת הגשת שאילתות בעל פה, הצעות לסדר היום והצעות חוק, לתקופה העולה על שבועיים, רשאי חבר הכנסת לערער על ההחלטה בפני הכנסת בשעה שיקבע לכך היושב ראש. (ב) הכנסת תשמע את המערער ואת המתנגד לערעור, כל אחד בתחום של חמש דקות, ותחליט בדבר בלי ויכוח נוסף."
(2) סעיף 71א שעניינו "הצגת חפץ או עשיית מעשה שאינם הולמים" קובע כך: "(ב) חבר הכנסת שניטלה ממנו רשות הדיבור בהתאם להוראות סעיף זה - לא יבקש ולא יקבל רשות דיבור במליאה, למשך שלושה ימי ישיבות. (ג) חבר הכנסת שנשללה ממנו זכות הדיבור כאמור - רשאי לערער על שלילת זכותו בישיבתה הקרובה של ועדת האתיקה של הכנסת, וזו רשאית לבטל או לקצר תקופה זו. (2) ערעור לפי סעיף זה יוגש באמצעות יושב ראש הכנסת; הוגש ערעור - תישלל זכות הדיבור רק ביום בו הורה היושב ראש על כך, ויתרת התקופה של שלילת הזכות תידחה עד לאחר מתן החלטתה של ועדת האתיקה של הכנסת; יושב ראש הכנסת יודיע על כך לכנסת."
(3) סעיף 103 לתקנון הכנסת קובע כך: "חבר הכנסת שהוצא מישיבת ועדה, רשאי לערער על הוצאתו בפני ועדת האתיקה של הכנסת."

להם על ההחלטה, בקשה מנומקת לקיום דיון נוסף בקובלנה.

(ב) הוגשה לוועדת האתיקה בקשה לקיום דיון נוסף בקובלנה, יגיש נציב האתיקה או חבר הכנסת הנקבל, לפי העניין, תשובה לבקשה בתוך חודש מיום שהועברה אליו הבקשה.

(ג) ועדת האתיקה תקיים דיון נוסף על יסוד הבקשה והתשובה, ויהיו לה כל הסמכויות המוקנות לוועדת הקובלנות הדנה בקובלנה.

ייצוג 112. בדיון בקובלנה או בדיון נוסף רשאי חבר הכנסת להיות מיוצג על ידי עורך דין או על ידי חבר כנסת אחר.

סיום דיון 113. (א) ועדת הקובלנות תפעל לקיים ולסיים את הדיון בקובלנה, וועדת האתיקה תפעל לקיים ולסיים דיון נוסף בקובלנה, במועד מוקדם ככל שניתן.

(ב) הוגשה קובלנה או נתקיים דיון נוסף סמוך לסיום כהונתה של הכנסת, יפעלו ועדת הקובלנות וועדת האתיקה לסיים את הדיון בקובלנה ובדיון הנוסף, לפי העניין, לפני סיום כהונתה של אותה הכנסת.

(ג) נבצר מוועדת הקובלנות או מוועדת האתיקה לסיים את הדיון בקובלנה או את הדיון הנוסף במהלך כהונת הכנסת, מוסמכת ועדת הקובלנות או ועדת האתיקה, לפי העניין, בכנסת שלאחריה, ובכפוף לסעיף 107, להמשיך את הדיון בדרך ובתנאים שייראו לה מועילים וטובים לעשיית צדק.

פרק ט"ז: עיצומים

מטרת פרק ט"ז 114. מטרת הכללים בפרק זה היא להקנות לוועדת האתיקה סמכות להטיל עיצומים במידה הנדרשת לשמירה יעילה על כללים אלה.

הגדרות 115. בפרק זה -

"תפקיד מיוחד" - כהגדרתו בסעיף 3 וכן חבר ועדת האתיקה, חבר בוועדה כהגדרתה בסעיף 6(א) לחוק הכנסת, או חבר באסיפה הבוחרת לפי סעיף 8 לחוק הרבנות הראשית לישראל, התש"ס-1980;⁷⁸

"תשלומים אחרים" - תשלומים המשולמים על ידי הכנסת מכוח פרק ט' לחוק הכנסת ומכוח חוק גמלאות לנושאי משרה ברשויות השלטון, התשכ"ט-1969.⁷⁹

עיצומים⁸⁰ 116. קבעה ועדת הקובלנות כי חבר הכנסת הפר כלל מכללים אלה או לא קיים החלטה של ועדת האתיקה, רשאית היא להטיל עליו אחד או יותר מעיצומים אלה:

(1) הערה;

(2) אזהרה;

(3) נזיפה;

(4) נזיפה חמורה;

⁷⁸ ס"ח התש"ס, עמ' 90.

⁷⁹ ס"ח התשכ"ט, עמ' 98.

⁸⁰ (א) רשימת הסנקציות מפורטת כיום בסעיף 13ד(ד) לחוק החסינות. פסקאות (8) ו-(9) המוצעות הן חדשות, והאמור בפסקה (10) לעניין שלילת שכר שונה מהאמור היום בסעיף 13ד(ד) לחוק. (ב) הוחלט שלא לכלול בנוסח זה את ההוראה המצויה כיום בסעיף 13ד(ה) לחוק החסינות לעניין "עבירה נמשכת".

(ג) לפסקה (7) - סעיף 103ו(ב) לתקנון הכנסת קובע כך: "הביא יושב ראש הוועדה את העניין בפני ועדת האתיקה, רשאית היא להחליט על הרחקתו של חבר הכנסת משיבות הוועדה שמספרן לא יעלה על 10; לא היה חבר הכנסת חבר הוועדה שממנה הורחק, רשאית הוועדה להרחיקו כאמור מאחת הוועדות שבה הוא חבר."

(5) שלילת רשות דיבור במליאה או בוועדות הכנסת, כולן או חלקן, לתקופה שלא תעלה על עשרה ימי ישיבות; במניין הימים יחושבו ימים שבהם התקיימו ישיבות הכנסת או ישיבות ועדות שבהן הוא חבר או ממלא מקום קבוע;

(6) הגבלות על פעילות כחבר הכנסת, לרבות איסור להגיש הצעות חוק, הצעות לסדר היום, שאילתות וכיוצא באלה, ולמעט הגבלות בדבר הזכות להצביע, הכל כפי שתקבע הוועדה ולתקופה שתקבע ובלבד שהתקופה כאמור לא תעלה על התקופה שנותרה עד לסופו של אותו כנס של הכנסת;

(7) הרחקה משיבות המליאה או ועדות הכנסת לתקופה שלא תעלה על ששה חודשים ובלבד שחבר הכנסת יהיה רשאי להיכנס לישיבה לצורך הצבעה בלבד;

(8) המלצה כי חבר הכנסת לא ייבחר ולא ימונה, בתקופת כהונתה של אותה הכנסת, או בתקופה קצרה יותר, לתפקיד מיוחד;

(9) קביעה כי חבר הכנסת המכהן בתפקיד מיוחד נהג באופן שאינו הולם את מעמדו, והמלצה כי מי שבחר או מינה את חבר הכנסת לתפקיד המיוחד יחליט על סיום כהונתו בתפקיד זה;

(10) שלילת שכר ותשלומים אחרים, במידה שהוועדה תקבע, ובלבד שתקופת השלילה לא תעלה על חודש אחד, ויכול שהשלילה תיפרס בחלקים למשך תקופה שתקבע הוועדה -

(א) עבור תקופה או חלק מתקופה שבה נשללה או הוגבלה זכות לפי פסקאות (5) או (6), או שבה הורחק חבר הכנסת לפי פסקה (7);

(ב) בשל הפרה או אי קיום של כלל מכללים אלה;

(ג) בשל הפרה או אי קיום החלטה של ועדת הקובלנות או,

בדיון נוסף, ועדת האתיקה.

117. **שלילת שכר בשל היעדרות**
קבעה ועדת הקובלנות כי חבר הכנסת נעדר משיבות הכנסת ומשיבות ועדותיה מעבר לתקופת ההיעדרות כהגדרתה בסעיף 8 ללא הצדק סביר, תישלל זכותו של חבר הכנסת לשכר עבור ימי ההיעדרות ללא הצדק סביר שמעבר לתקופת ההיעדרות; אין בכך כדי לשלול את הסמכות להגיש קובלנה ולדון בקובלנה נגד חבר הכנסת על הפרת הכלל בדבר החובה להשתתף בישיבות הכנסת ובישיבות ועדותיה באופן סדיר.
118. **התנצלות**
ועדת הקובלנות רשאית להציע לחבר הכנסת הנקבל כי יתנצל במליאת הכנסת בנוסח שיאושר על ידי הוועדה, במקום עיצום אחר או בנוסף לעיצום אחר.
119. **עיצום על תנאי**
החליטה ועדת הקובלנות להטיל עיצום כאמור בסעיף 116(5), (6), (7), (9) או (10), רשאית היא להורות כי העיצום יהיה על תנאי, למשך תקופה שהוועדה תקבע, ובלבד שתקופה זאת לא תימשך לאחר תום תקופת כהונתה של אותה הכנסת; הוטל עיצום על תנאי, לא יופעל העיצום אלא אם כן קבעה ועדת הקובלנות כי חבר הכנסת הפר את התנאי בתוך התקופה שקבעה.
120. **בחירה או מינוי לתפקיד מיוחד**
לפני בחירה או מינוי של חבר הכנסת לתפקיד מיוחד, יובאו לעיון של מי שבחר או ממנה, החלטות ועדת הקובלנות והחלטות ועדת האתיקה בדיון נוסף מאותה הכנסת ומהכנסת שקדמה לה, בעניינו של כל אחד מן המועמדים לתפקיד המיוחד.

פרק י"ז: שונות

121. **סמכות לפני מינוי ועדת האתיקה**
נבחרה כנסת וטרם מונתה ועדת אתיקה, תהיה ליושב ראש הכנסת או ליושב ראש הכנסת בפועל, לפי העניין, הסמכות המוקנית לוועדת האתיקה בעניינים שאינם סובלים דיחוי, למעט סמכות לדון בקובלנה או בדיון נוסף.
122. **תיקון הכללים**
(א) הועלתה בוועדת הכנסת הצעה לתיקון כללים אלה, תבקש ועדת הכנסת חוות דעת על ההצעה מאת נציב האתיקה ומאת ועדת האתיקה.
(ב) טיוטת החלטה של ועדת הכנסת בדבר תיקון כללים אלה תונח על שולחן הכנסת בעת מושב הכנסת לתקופה של שבועיים לפחות לפני שתובא להחלטה של ועדת הכנסת.
(ג) לפני קבלת ההחלטה על תיקון כללים אלה תדון ועדת הכנסת בהערות לטיטוטת ההחלטה שנתקבלו מאת חברי הכנסת.
(ד) החלטת ועדת הכנסת תובא לאישור הכנסת.
123. **פרסום הכללים**
(א) נציב האתיקה יביא כללים אלה לידיעתם של חברי הכנסת בתחילת כהונתה של כל כנסת, ואם נהיו חברים בכנסת לאחר מכן - בתחילת כהונתם, ויפרסם את הכללים באתר האינטרנט של הכנסת.
(ב) כללים אלה יפורסמו ברשומות.
124. **הוראת מעבר**
[צריך יהיה לברר אם יהיה צורך בהוראת מעבר]
125. **שמירת דינים**
נוהל אתיקה לחברי הכנסת (קובלנות)⁸¹ ונוהל אתיקה לחברי הכנסת (התנהגות במליאה ובוועדות)⁸², יעמדו בתוקפם, ככל שאין בהם סתירה לכללים אלה.
126. **תחילה**
תחילתם של כללים אלה...

⁸¹ י"פ התש"ן, עמ' 576.
⁸² י"פ התשנ"ז, עמ' 1163.